

ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ
ХАРКІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
УНІВЕРСИТЕТУ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ (М. КИЇВ)
ЗА 2014 РІК

Основними завданнями науково-дослідної роботи інституту у 2014 році було забезпечення органічної єдності змісту освіти і досягнень сучасної економічної науки та передових технологій та використання їх в навчальному процесі, інтеграції вузівської, академічної і галузевої науки, забезпечення інтеграції в міжнародний науково-освітнянський простір. Науково-дослідна робота інституту протягом 2014 року була скерована на реалізацію основних засад Концепції наукової школи «Банківництво в системі сталого економічного розвитку» згідно з визначеними напрямками, підвищення якості та інноваційної складової наукових досліджень, збільшення кількості наукових розробок, що мають загальнонаціональне та міжнародне визнання, активне залучення та стимулювання припливу творчої молоді в науку та освіту, публікацію результатів наукових досліджень у міжнародних фахових виданнях з можливістю подальшого цитування. Головними напрямками наукових досліджень були науково-дослідні роботи присвячені стабільності та стійкості економічних систем, вивченню процесів розвитку та регулювання банківського та реального секторів економіки.

Протягом року співробітниками лабораторії відбувався постійний моніторинг, облік та координування роботи кафедр та творчих груп з виконання науково-дослідних робіт. Так, зокрема, виконувались:

- Науково-дослідні роботи за Єдиним тематичним планом наукових досліджень НБУ – 2;
- Науково-дослідні роботи на замовлення – 4;
- Ініціативні науково-дослідні роботи – 2;
- Науково-дослідні роботи у рамках договорів про співпрацю – 3.

1) В рамках Єдиного тематичного плану наукових досліджень Національного банку України завершено виконання науково-дослідних робіт на замовлення:

- *Управління Національного банку України в Харківській області* (Тема: «Стратегічний розвиток банківського сектору регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності (на прикладі Харківського регіону)» (№ 0114U003033)).

В процесі виконання роботи було отримано низку результатів, які мають наукову та практичну цінність: запропоновано підхід до прогнозування банківських криз із використанням індексу вразливості банківського сектору для забезпечення оперативних дій по зменшенню кризових наслідків; розроблено методичний підхід до оцінки частки простроченої заборгованості, який визначає параметри впливу факторів на кредитну діяльність вітчизняних банків, що, на відміну від існуючих підходів, дозволяє обґрунтувати результативність її реалізації за рахунок виокремлення фінансових показників; запропоновано методичні підходи до прогнозування фінансових показників

діяльності банку на основі розрахунку витрат, що сприятиме удосконаленню процесу прогнозування і планування діяльності банку в умовах його стратегічного розвитку; визначено механізм управління стратегічним розвитком банку шляхом обґрунтування принципів оптимальності, компетентності і зворотного зв'язку, на які мають спиратися ключові функції фінансового планування і прогнозування діяльності банку, що дозволить забезпечити ефективність досягнення визначених цілей його стратегічного розвитку; методичні та практичні рекомендації щодо узагальнення, використання та формалізації підходів щодо оптимізації стратегічного розвитку банківського сектора регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності можуть бути використані як працівниками Національного банку України (застосування сучасних методів математичного моделювання діагностики проблемних ситуацій у діяльності банківського сектору з метою ідентифікації та визначення пріоритетних напрямів забезпечення фінансової стабільності), так і провідними науковцями, коло наукових інтересів є в межах проаналізованих в науковій роботі питань.

- *Юридичного департаменту Національного банку України* (Тема: «Правове забезпечення фінансової безпеки банків України» (№0114U003031)). В рамках дослідження: на підставі аналізу чинного законодавства визначено, що рівень правового забезпечення фінансової безпеки банків є недостатнім і законодавство потребує удосконалення в цьому напрямку; зроблено висновок, що правова природа фінансової безпеки банку виражається: а) у законному фінансовому інтересі, який є стрижнем усіх видів фінансової безпеки за суб'єктами; б) економічній свободі, яка визначається через ступінь свободи, функціональні можливості банку, тобто правомочності щодо фінансових потоків і ресурсів, закладених у праві; наголошується й одстоюється необхідність розробки і прийняття Закону України «Про фінансово-економічну безпеку»; зроблено висновок про відсутність дієвих правових механізмів взаємодії державних органів з питань правового забезпечення фінансової безпеки банків України; сформульовано низку пропозицій щодо удосконалення законодавства з питань забезпечення фінансової безпеки.

2) Науково-дослідні роботи на замовлення:

- *НПО «Комунар»* (Тема: «Удосконалення стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства з використанням методики розв'язання зворотних економічних задач, призначених для виконання зворотних розрахунків в системі завдань перспективного фінансово-економічного аналізу» (№ 0112U001670)). В роботі узагальнено теоретичні основи зворотних розрахунків та обґрунтовано необхідність їх використання в системі задач економічного факторного аналізу; висвітлено сутність зворотних розрахунків в стратегічному аналізі прибутковості підприємства; розроблено програму розв'язання зворотної задачі прогнозування рівня прибутку підприємства до оподаткування та аналіз факторів, які на нього впливають; розроблено програму розв'язання зворотної задачі прогнозування рівня рентабельності підприємства та аналіз факторів, які на неї впливають; запропоновано алгоритми обчислення прибутку підприємства до оподаткування та його рентабельності, враховуючи специфіку функціонування

ДНВП «Об'єднання Комунар»; представлено опис програми для вирішення зворотних задач та інструкції користувача; впроваджено методика зворотних розрахунків в систему задач перспективного фінансово-економічного аналізу для забезпечення якісного стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства; надано Замовнику невиключної безстрокової ліцензії на використання комп'ютерної програми для проведення зворотних розрахунків в системі задач перспективного фінансово-економічного аналізу;

- *ТОВ «Нью Систем АМ»* (Тема: «Розвиток системи фінансового менеджменту підприємства (№ 0114U003032)). У процесі виконання науково-дослідної роботи були отримані результати, які мають як наукову, так і практичну цінність: систематизація методів управління та оцінки фінансових ресурсів підприємства, яка на відміну від існуючих включає в себе переваги кожного з них, дає можливість підвищити оперативність прийняття управлінських рішень для максимізації добробуту власників підприємства; запропоновані авторами теоретичні підходи поглиблюють і розширюють коло досліджень сучасної економічної науки з проблем формування системи фінансового менеджменту підприємства;

- *ВАТ «Турбогаз»* (Тема: «Розробка методики оцінки фінансової безпеки підприємства» (№ 0111U010202)). В дослідженні визначено методичний підхід до експрес-оцінювання фінансової надійності підприємства, який на відміну від існуючих, при формулюванні її статичного рівня враховує вагомість фінансових показників – майнового положення, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності, рентабельності, та відслідковує в оскільки разів фактичне значення фінансового показника є більшим або меншим за нормативне; систему принципів оцінювання фінансової стійкості підприємства за рахунок введення до їхнього складу групи принципів оцінювання руху капіталу, що дало змогу розподілити принципи оцінювання фінансової стійкості підприємства на загальні та спеціальні, що забезпечує більш об'єктивний підхід до здійснення цього процесу; методичний підхід до експрес-оцінювання фінансової стійкості підприємства; визначено поняття «фінансова стійкість підприємства» на основі морфологічного аналізу її ознак, що поглиблює і розширює коло досліджень сучасної економічної науки з проблем оцінювання фінансової безпеки підприємства;

- *Головного управління економіки Харківської обласної державної адміністрації* (Тема: «Моделювання поведінки платників податків з урахуванням економічних та соціально-психологічних факторів їх мотивації» (№ 0111U010203)). В роботі розроблено модель податкової поведінки економічних суб'єктів, яка враховує сукупність економічних та соціально-психологічних факторів мотивації платників податків, а також динамічний характер їх поведінки, що виявляється в інерції змін співвідношення між офіційними та тіньовими обсягами діяльності, що дозволяє більш точно прогнозувати надходження податків і внесків у бюджет і цільові фонди, як при відсутності змін у системі оподаткування, так і при зміні її параметрів; розроблено методика розрахунку обсягів тіньової економічної діяльності; виконано перевірку адекватності моделі податкової поведінки економічних

суб'єктів на основі ретроспективних статистичних даних на прикладі підприємств Харківської області (за видами економічної діяльності).

3) Ініціативні науково-дослідні роботи:

- Тема: «Управління ресурсами машинобудівного підприємства (на прикладі ДНВП «Об'єднання Комунар»)» (№0114U003869). В рамках теми визначено актуальність, мету, основні завдання забезпечення оптимального розвитку підприємства у високодинамічному підприємницькому середовищі та швидкого і комплексного реагування на зміни умов діяльності машинобудівного підприємства вдосконалювати механізм управління; запропоновано методику калькулювання витрат, що сприятиме удосконаленню розрахунку собівартості продукції машинобудівного підприємства, методи розробки щодо людських ресурсів, що забезпечить управління професійним розвитком колективу підприємства, враховуватимуть потреби інноваційного розвитку машинобудування.

- Тема: «Діагностика системної стабільності на основі макроекономічних та пруденційних показників» (0113U002195). В роботі обґрунтовано методичний підхід до визначення кризових ознак у розвитку банку; проаналізовано результативність застосування монетарних інструментів НБУ та відповідність процентної політики НБУ поточним змінам у ВВП та динаміці інфляційних процесів у період формування ДФСЄ України; обґрунтовано доцільність застосування імпліцитних правил таргетування монетарної політики для економіки України, що на відміну від існуючих експліцитних (інструментальних) правил, базується на встановленні статистичних взаємозв'язків між інтегральним показником ДФСЄ, цілями НБУ та монетарним інструментом; узагальнено релевантні макропруденційні інструменти та природу виникнення ДФСЄ України, що дозволило обґрунтувати формування правила для визначення розмірів контрциклічного буфера капіталу в залежності від змін на відповідних фазах циклічного розвитку фінансових відносин.

Продовжено роботу за укладеними договорами про наукову та творчу співпрацю з Науково-дослідним центром індустріальних проблем розвитку НАН України та двома ВНЗ м. Харкова. Результатами цієї роботи стали публікації наукових статей, тез доповідей на конференціях, підготовка науково-дослідної роботи зі студентами.

В 2014 році отримано: **2** патенти:

- на корисну модель № 83310 «Реверсивний реєстр зсуву», Бюл. № 17
- на корисну модель № 90665 «Реверсивний реєстр зсуву»

та **4** свідоцтва про реєстрацію авторського права:

- на твір № 53517 від 05.02.2014. Комп'ютерна програма «Програмна система для проведення економічного аналізу діяльності банків з використанням інтервальної арифметики та засобів мобільного зв'язку – "НІМ-3"»;
- на твір № 54304 від 28.03.2014. Комп'ютерна програма «Програмна система для розв'язання зворотних задач економічного факторного аналізу»;

- на твір № 54483 від 30.04.2014. Комп'ютерна програма «Програмна система для проведення фінансово-економічних розрахунків з використанням нестандартних інтервальних арифметичних операцій»;
- на твір № 55492 від 02.07.2014. Комп'ютерна програма «Програмна система для обчислення ефективності банківських операцій з цінними паперами з використанням нестандартних інтервальних арифметичних операцій»

Особлива увага приділяється вирішенню проблем підготовки кандидатів і докторів наук. Підготовка науково-педагогічних кадрів в інституті ведеться згідно з планом підготовки і захисту дисертаційних робіт. За підсумками роботи за 2014 рік захищено **2** докторські і **2** кандидатські дисертації:

- дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук «Інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства» зі спеціальності 21.04.02 - економічна безпека суб'єктів господарської діяльності (Кавун С.В.);
- дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук «Самоорганізація фондового ринку в умовах глобальної невизначеності» зі спеціальності 08.00.08 - Гроші, фінанси і кредит (Шкодін І.В.);
- дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук «Банківські послуги в контексті підвищення конкурентоспроможності комерційних банків» зі спеціальності 08.00.08 - Гроші, фінанси і кредит (Базадзе К.М.);
- дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук «Заощадження населення в структурі ресурсного потенціалу банку» зі спеціальності 08.00.08 - Гроші, фінанси і кредит (Добровольська І.О.);

Станом на 1.01.15 в інституті над дисертаційними дослідженнями працює **19** осіб, з них **4** аспіранта без відриву від виробництва, **2** аспіранта з відривом від виробництва, **10** викладачів, які відраховані, але продовжують підготовку до захисту, (**2** з них знаходяться в академічній відпустці), **1** докторант УБС НБУ (м. Київ), **2** викладача, які працюють над докторською дисертацією поза докторантурою. Протягом 2014 року було отримано **2** вчених звання доцента. Виконано вимоги та надано документи на отримання вченого звання доцента **4** викладачами.

Провідними вченими інституту було пропоновано **1** докторську, **8** кандидатські дисертації, надано **38** відгуків на автореферати, **12** монографій, **8** навчальних посібників, **41** наукову статтю.

У 2014 році наукова діяльність викладачів знайшла відбиття у публікації **17** монографіях:

1. Москаленко О.В., Пашова С.М. *Фінансова безпека соціально-економічного розвитку держави: сучасні проблеми та стратегічні орієнтири: монографія.* / за заг. ред. О.В. Чернявської. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 459 с.
2. Азаренкова Г.М., Біломістний О.М., Біломістна І.І. *Механізм банківського кредитування малого бізнесу: монографія / авт. колектив.* - К. : УБС НБУ, 2013. – 171 с.

3. Костюченко О. Є. **Механізм адміністративно-правового регулювання фінансової безпеки в Україні: теоретико-інструментальний аналіз: монографія** / О. Є. Костюченко. – К. : УБС НБУ, 2013. – 371 с.
4. Тридід О.М., Ізюмцева Н.В., Гойхман М.І., Швидка О.Б. **Кадрові аспекти підвищення конкурентоспроможності банку: монографія** / кол. авт. – К. : УБС НБУ, 2014. – 134 с.
5. **Проблеми розвитку фінансово-кредитної діяльності в Україні/ монграфія/ авт.кол.; за ред. д-ра екон. наук, професора О.М. Тридіда, д-ра екон. наук, професора Г.М. Азаренкової.** - К.: УБС НБУ, 2014. – 330 с.
6. Азаренкова Г. М., Піскунов Р. О., Гойхман М. І. **Антикризове регулювання руху грошових потоків суб'єктів господарювання: монографія.** - К. : УБС НБУ, 2014. – 238 с.
7. Давидюк Т.В. **Соціально-економічні аспекти управління фінансами в умовах розвитку ринкових відносин: [Колективна монографія / за ред. О.Г. Череп].** – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2013.- 282с.
8. Тридід О.М., Азаренкова Г.М., Головка О.Г., Біломістний О.М., Біломістна І.І., Губарева І.О., Орехова К.В. **Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: монографія / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. О.М. Тридіда.** – К.: УБС НБУ, 2014. – 192 с.
9. Жихор О.Б. **Просторовий потенціал соціально-економічного розвитку регіону та його оцінка в контексті формування і реалізації інноваційної політики / Жихор О.Б., Баранова В.В., Тимченко М.В. // Інновації у маркетингу і менеджменті: монографія за заг. ред. д.е.н., професора С.М. Ілляшенка.** – Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2013. – С.122-131. - 616 с.
- 10.Тридед О.М., Азаренкова Г.М., Кавун С.В., Головка О.Г., Шамов С.О., Пашова С.М., Москаленко О.В., Піскунов Р.О., Давидюк Т.В. **Економічна та інформаційна безпека суб'єктів господарювання: сучасний стан та тенденції розвитку: монографія / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, професора Смовженко Т.С., д-ра екон. наук, професора Кузнецової А.Я., д-ра екон. наук, професора Барановського О.І., д-ра екон. наук, професора О.М. Тридіда, д-ра екон. наук, професора Г.М. Азаренкової та ін.** – К. : УБС НБУ, 2014. – 349 с.
- 11.Дубницький В.Ю., Кобилін А.М., Шубіна С.В., Юрченко В.П. (у співавторстві). **Розв'язання зворотних економічних задач в системі стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства // Актуальні проблеми економічної кібернетики: Колективна наукова монографія (випуск II) / за ред. О.Ю. Чубукової, Н.В. Геселевої.** – К. ВД «Стилос», 2014. – 240 с.
- 12.Кавун С.В. **Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект: монографія / С.В. Кавун.** – Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. – 312 с.
- 13.Погореленко Н.П., Сидоренко О.М., Азаренкова Г.М., Головка О.Г., Льговська Г.В. (у співавторстві). **Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної**

безпеки: колективна монографія // кол. ред.; за ред. В. В. Глуценка. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 384 с.

14. Орехова К.В. (у співавторстві) **Конкурентні переваги в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства /Теоретичні та прикладні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств.** Колективна монографія у 4 т. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О.А. Паришиной. – Дніпропетровськ: «Герда», 2013. – Т. 2. – 334 с. – С. 196-203.
15. Кавун С.В., Козаченко Г.В. **GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки. Підхід щодо розробки інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємства.** Монографія / за ред. проф. Мігус І.П. – Черкаси: ПП Чабаненко Ю.А. – Черкаси, 2014. – 376 с.
16. Азаренкова Г.М., Головка Е.Г., Пономаренко В.А. **Финансовая стабильность компании. Сущность и механизм обеспечения:** монографія. – LAP LAMBERT Academic Publishing ist ein Imprint der OmniScriptum GmbH & Co. KG Heinrich-Böcking-Str.6-8,66121 Saarbrücken, Deutschland, 2014. – 89 с.
17. Нижегородцев Р.М., Горидько Н.П., Шкодина И.В. **Институциональные основы теории финансов: современные подходы:** Монографія. М.: ИНФРА-М, 2014. – 220 с.

Підготовлено і надано до друку у видавництво **3** монографії:

- Гнип Н.О. (у співавторстві) «Планування фінансового потенціалу суб'єктів господарювання» обсягом 14,5 др.арк.;
- Мусієнко О. М., Маслова А. Ю. (у співавторстві) «Ресурсна складова в управлінні кредитно-інвестиційною діяльністю банків» обсягом 14,0 др.арк.;
- Вядрова І. М., Пашова С. М. (у співавторстві) «Банківське інвестиційне кредитування інноваційної діяльності в Україні» обсягом 14,0 др.арк.;
- Погореленко Н. П. **Забезпечення стабільного розвитку банківської системи: методологія, теорія, практика**

Завершено запланований на 2014 рік обсяг роботи над **19** монографіями:

- Доронін А.В. **Управління поведінкою персоналу;**
- Жихор О.Б. (у співавторстві). **Інновації у маркетингу та менеджменті;**
- Тридід О.М., Біломістна І.І., Біломістний О.М. **Ринок банківських платіжних карток;**
- Орехова К.В. **Фінансова безпека підприємства: теорія, методологія, практика;**
- Шубіна С.В., Мірошник О.Ю. **Забезпечення надійності суб'єктів господарювання;**
- Азаренкова Г.М., Головка О.Г., Біломістний О.М., Біломістна І.І., Орехова К.В. **Удосконалення системи фінансового менеджменту підприємства;**
- Лукін В.О., Гороховатський В.О. **Методи оцінки витрат на розробку власного програмного забезпечення ;**

- Бобрицька Г.С. (у співавторстві). Педагогічні погляди та громадсько-просвітницька членів Харківського математичного товариства кінця ХІХ – початку ХХ ст.;
- Сословський В.Г., Москаленко О.В., Пашова С.М., Сословська І.В. Міжбанківський ринок інвестиційних проектів: проблеми створення і функціонування;
- Юрченко Л.І. Біоетика в контексті соціальної відповідальності;
- Самородов Б.В. Основи діагностики фінансового стану вітчизняних банків;
- Тридід О.М., Сидоренко О.М. Механізм функціонування банківського нагляду в Україні;
- Пасічник І.В., Базадзе К.М. Банківські послуги в контексті підвищення конкурентоспроможності комерційних банків;
- Вядрова І.М., Волохата В.Є. Управління залученими ресурсами банку;
- Вядрова І.М., Добровольська І.О. Вплив заощаджень населення на сталість ресурсної бази банків;
- Топалова С.О. Міфологізація як атрибут політичної культури сучасного суспільства;
- Легостаєва О.О. Аналіз існуючого законодавства України і вплив податків на фінансову діяльність підприємства;
- Тридід О.М., Орехова К.В., Добринь С.В. Управління коопераційними зв'язками підприємства;
- Шипілова М.В. Соціальний капітал в трансформаційній економіці.

Видано 4 підручника і 8 посібників, в т.ч. і для зовнішнього користування

1. Азаренкова Г.М., Біломістний О.М., Біломістна І.І. **Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: підручник** – К.: УБС НБУ, 2013. – 350 с.
2. Тридід О.М., Жихор О.Б., Орехова К.В. (у співавторстві). **Фінансова безпека суб'єктів господарювання: підручник**; за редакцією д.е.н., проф. Жихор О.Б. – К.: УБС НБУ, 2013. – 600 с.
3. Тридід О.М., Жихор О.Б., Орехова К.В. (у співавторстві). **Економічна безпека: підручник**; за ред. д-ра екон. наук, проф. О.І. Барановського, д-ра екон. наук, проф. О.Б. Жихор. – К.: УБС НБУ, 2014. – 350 с.
4. **Банківська система: підручник** / О.М. Тридід, Б.В. Самородов, І.М. Вядрова, С.В. Гадецька, Ю.В. Котелевська, А.Ю. Маслова, Н.Л. Морозова, О.М. Мусієнко, Т.В. Новікова, Р.О. Піскунов, Н.П. Погореленко, В.Ю. Подчесова, О.М. Сидоренко; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. - - Львів : Новий Світ-2000, 2014. - 311 с.
5. Сердюкова О.І. **Professional English: Course Book for Upper-intermediate Level Students in Banking and Finance**: навчальний посібник для практичних занять з дисципліни "Професійна іноземна мова" (англійська) : навч. посіб. - Львів : Новий Світ-2000, 2013. - 311 с.
6. Азаренкова Г.М., Юрченко Л.І., Малихіна Я.А., Костюченко О.Є., Шубіна С.В., Мельнікова Н.С. **Методологія наукових досліджень у схемах, таблицях та прикладах**: навчальний посібник / За ред. Азаренкової Г. М. – К.: УБС НБУ, 2013. – 230 с.

7. Бровар О.В., Світлична В. В. **Практикум з історії України: навчальний посібник.** - К.:Каравела, 2014. – 348с.
8. Кобилін А.М., Самородов Б.В. **Інформаційний менеджмент: навчальний посібник.** - Львів : Новий Світ-2000, 2014. - 216 с.
9. Савченко Г.О., Гадецька С.В., **Фінансова математика: навчальний посібник.** - Львів : Новий Світ-2000, 2014. - 311 с.
- 10.Вядрова І.М., Каднічанська В.М , Дмитров С. О. **Фінансовий моніторинг у банку: навчальний посібник.** - Львів : Новий Світ-2000, 2014. - 426 с.
- 11.Легостаєва О.О., Гнип Н.О. **Податкова система: практикум.** - Львів : Новий Світ-2000, 2014. - 285 с.
- 12.Сословський В.Г. **Статистика фінансового ринку: практикум.** - Львів : Новий Світ-2000, 2014. - 168 с.

2 посібника знаходяться у видавництві:

1. Азаренкова Г. М., Піскунов Р. О. **Проектний аналіз (в схемах та прикладах): навчальний посібник.**
2. Шубіна С.В., Мірошник О.Ю. **Стратегічний аналіз. Практикум: навчальний посібник.**

Завершено запланований обсяг робіт над **20** посібниками.

1. Давидюк Т.В., (у співавторстві) **Бухгалтерський облік: навчальний посібник.**
2. Костюченко О.Є. **Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні: навчальний посібник.**
3. Давидюк Т.В.(у співавторстві). **Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник**
4. Легостаєва О.О. (у співавторстві) **Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник.**
5. Жихор О.Б. **Місцеві фінанси (за заг. редакцією Жихор О.Б., Кириленко О.П.): підручник**
6. Тридід О.М., Орехова К.В., Пашова С.М. **Ринок фінансових послуг: практикум**
7. Москаленко О.В. **Організація обліку:навчальний посібник**
8. Давидюк Т.В. (у співавторстві) **Управлінський облік: практикум.**
9. Самородов Б.В. **Фінансова аналітика в банку: підручник.**
- 10.Піскунов Р.О. **Менеджмент ризику в схемах та прикладах: навчальний посібник**
- 11.Доронін А.В., Торяник Ж.І. (у співавторстві). **Маркетинг у схемах і таблицях: навчальний посібник у схемах і таблицях.**
- 12.Самородов Б.В. **Основи фінансової аналітики та прогнозування в банку: навчальний посібник.**
- 13.Малихіна Я.А. **Трудове право: навчальний посібник.**
- 14.Тридід О.М., Азаренкова Г.М., Орехова К.В., Москаленко О.В., Піскунов Р.О. **Інвестування: практикум.**
- 15.Азаренкова Г.М., Головка О.Г. **Внутрішньофірмове бюджетування: навчальний посібник.**

16. Сидоренко О.М., Маслова А.Ю. Бюджетування у банку: навчальний посібник.
17. Вядрова І.М., Самородов Б.В., Волохата К.О., Волохата В.Є. Аналіз банківської діяльності: навчальний посібник.
18. Соболева О.П. Макроекономіка: навчальний посібник.
19. Климова Н.І. Стратегічне управління: навчальний посібник.
20. Пасічник І.В., Волохата В.Є., Базадзе К.М. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навчальний посібник.

Наукові праці викладачів опубліковані в наукових фахових виданнях, таких як «Вісник Національного банку України», «Банківська справа», «Бізнес-інформ», «Фінанси України», «Соціально-економічні проблеми і держава», «Слобожанський науково-спортивний вісник», «Культура народів Причорномор'я», «Економіка: реалії часу», «Наука й економіка», «Радіоелектронні і комп'ютерні системи», «Механізм регулювання економіки», «Економіка промисловості», «Сталий розвиток економіки», «Інноваційна економіка», «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики», «Волинь філологічна: текст і контекст», «Актуальні проблеми права: теорія і практика», «Вісник КНТЕУ», «Вісник Запорізького національного університету», «Вісник Львівської комерційної академії», «Вісник Чернігівського національного педагогічного університету», «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», «Економічні науки. Серія «Облік і фінанси», «Коммунальное хозяйство городов», «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу», «Педагогіка вищої та середньої школи», «Системи обробки інформації» та інші.

Протягом 2014 року викладачі підготували **91** наукову статтю загальним обсягом **65,5** др. арк., у т.ч.:

1. Тридід О.М., Кавун С.В. Аналітичний огляд стану безпеки у банківській сфері // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – №1 (16). – С. 22-35.
2. Шкодін І.В. Інституційні проблеми функціонування фондового ринку України // Збірник наукових статей «Вісник Університету банківської справи Національного банку України». – 2014. – № 1 (19). – С. 52-58.
3. Азаренкова Г.М., Піскунов Р.О., Москаленко О.В. Вплив облікової інформації на рівень фінансової безпеки системних банків // Економічний часопис – XXI: науковий журнал. – 9-10 (1) 2014. – С. 94-98.
4. Дубницький В.Ю., Ходирєв О.І. Статистический анализ причин антисоветских настроений у перемещенных лиц по данным гарвардского проекта // Системи обробки інформації: зб. наук. пр.– Х.: Харківський університет повітряних сил ім. І. Кожедуба. – 2014. – Вип. 9(125). – С. 88-93.
5. Сергієнко О.А. Моделирование социально-экономических кризис у системах раннього попередження АПЕ / /Актуальні Проблеми Економіки: науковий економічний журнал.- № 8(158) 2014 Київ.- С.471-479.
6. Жихор О.Б., Рогова Д.М. Рівень фінансової безпеки підприємства // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України.

збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НПТУ України. – 2014. – Вип. 24.7. – с. 216 – 222.

7. Гороховатский В.А. Грануляция значений признаков объектов как способ повышения результативности методов структурного распознавания // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2014. – Т. 16, № 3. – С. 67–78.
8. Васюренко О.В., Подчесова В.Ю., Ляшенко В. Ефективність кредитування юридичних та фізичних осіб банками України: методологія аналізу стохастичних таблиць // Науково-практичний журнал «Вісник Національного банку України». – 2014. - №1. – С.5-11.
9. Юрченко Л.І. Етика даосизма в контексте китайської культури // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць/ гол.ред.В.М.Вашкевич.-К.: ПП «Видавництво-«Гілея», 2014.-Вип.82 (№3).-С.255-259.
10. Мусієнко О.М. Оцінка ефективності реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків/ Мусієнко О.М. Маслова А.Ю. // Бізнес-Інформ.-2014.- №4.-С.382-387.
11. Азаренкова Г.М., Ільговська Г.В. Визначення управлінських критеріїв фінансової стійкості економічних агентів // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал. - №9 (159) 2014. – С. 155-163.

Протягом 2014 року відбулося **158** виступів з доповідями у **61** наукових конференціях, за результатами яких науково-педагогічні працівники інституту опублікували **124** тези доповідей обсягом **14,7** др.арк., у т.ч.:

- Міжнародна науково-практична конференція «Управлінські компетенції викладача вищої школи», НПУ ім. М.П.Драгоманова, м. Київ;
- Міжнародна науково-практична конференція «Фінансові аспекти розвитку економіки: теорія, методологія, практика», ГО «Львівська економічна фундація»;
- Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні платіжні системи і розрахунки: нові тренди і технології – 2014)», Журнал «Банкір», м. Київ;
- Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми економіки та управління сучасної України», Ужгородський національний університет;
- Міжнародна науково-практична конференція «Время вызовов и возможностей: проблемы, решения, перспективы», Міжнародний банківський інститут, м. Рига, Латвія;
- Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Актуальні проблеми економіки та нові технології викладання (Смирновські читання)», Міжнародний банківський інститут, Санкт-Петербург, РФ;
- Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики», Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця;
- Міжнародна науково-практична конференція «Институциональные основы функционирования экономики в условиях трансформации», Науковий журнал «Економіка і фінанси», Нюрнберґ, Німеччина;

- Міжнародна науково-практична конференція «Актуальные вопросы экономических наук», Центр розвитку наукового співробітництва, Новосибірськ, РФ;
- Міжнародна конференція по економічним наукам, Асоціація перспективних досліджень і вищого образования «Восток-Запад», Відень, Австрія;
- Міжнародний освітній конгрес, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

15-16 травня 2014 року з нагоди 70-річчя Харківського інституту банківської справи УБС НБУ відбувся Міжнародний науково-практичний симпозіум «*Кар'єра банкіра та освіта*». В роботі симпозіуму взяли участь представники Національного банку України, Харківського банківського союзу та банків України, Університету банківської справи, представники вищих навчальних закладів. В рамках роботи 4-х круглих столів були обговорені найбільш актуальні питання щодо розвитку компетенцій сучасного банкіра та шляхів їх формування в системі вищої економічної освіти; перспектив розвитку інформаційної та економічної безпеки; використання потенціалу новітніх комунікативних та інформаційних технологій; перспективи підготовки спеціаліста з бухгалтерського обліку та аудиту в банківській сфері.

В травні 2014 року вперше в Харківському інституту банківської справи УБС НБУ відбулась Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «*Інформаційна та економічна безпека*», за результатами якої підготовлено збірник тез доповідей на електронному носії: *Інформаційна та економічна безпека: матеріали Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції – X. : ХІБС УБС НБУ, 2014. - 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). - Облік.-вид. арк. 15,6*

У 2014 році молоді вчені інституту (Піскунов Р.О., Москаленко О.В.) стали переможцями у Харківському міському конкурсі «Молода людина року» в номінаціях «Наукова діяльність», «Діяльність у невиробничій сфері». У конкурсі «Вища школа Харківщини – кращі імена» молодий викладач Москаленко О.В. стала дипломантом конкурсу в номінації молода людина року. У конкурсі «Кращий викладач-науковець УБС НБУ» Біломістна І.І. стала лауреатом конкурсу.

У 2014 році 9 науковці брали участь у роботі галузевих конкурсних комісій всеукраїнських студентських конкурсів.

Надруковано збірники наукових праць інституту «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики» №1(16) (2014 р.) обсягом 36,4 др.арк. і №2(17)/2014 обсягом 20,4 др. арк. в яких було опубліковано 12 статей викладачів інституту.

Збірник наукових праць інституту «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики» протягом року включено до міжнародних інформаційних та науко-метричних баз даних: Ulrich's Periodicals Directory (США), Citefactor (США). З метою підвищення популярності збірника

сформовано міжнародний склад редакційної ради (Болгарія, Латвійська Республіка, Литва, Мексика, Республіка Білорусь, Російська Федерація). Забезпечено якісне внутрішнє перехресне рецензування статей, створено веб-ресурс (в тому числі англomовний та російськомовний), на якому представлена повна інформація про журнал, забезпечено представлення повних текстів статей у відкритому доступі, запроваджено функціонування збірника на платформі Open Journal Systems. На даний час проводиться підготовча робота щодо включення збірника до DOAJ (Швеція), EBSCO (США), Open Academic Journals Index (Російська Федерація), RePEc (Великобританія), Pubicon Science Index, ProQuest (США), ResearchBible (Японія) та розіслано запрошення міжнародним колегам, які мають середній та вищий індекс цитування, для включення в редколегію збірника.

З метою розповсюдження результатів досліджень, які проводяться в інституті, та підвищення кількості цитувань наукових публікацій викладачів, співробітників, аспірантів і студентів створено інституційний репозитарій.

Протягом року з метою вирішення інформаційних проблем щодо наукових публікацій у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, для викладачів інституту було організовано міжкафедральні наукові семінари.

З метою підтримки науково-дослідних проектів, отримання фінансування наукової діяльності протягом 2014 року науково-педагогічними працівниками інституту подано заявки на отримання грантів від:

- EERC Grant Competition "Spring 2014" (Консорціум економічних досліджень і освіти), проект «The optimization of the banking innovation investment lending in Ukraine on the base of the positive experience of the European Union countries»;
- Foundation Banque de France for Economic Research (Національного банку Франції), проект «Forming a strategy of ensuring of the financial stability in banking given cyclicity factors»;
- Foundation Banque de France for Visiting scholar (Національний банк Франції), проект «Development of the risk assessment technique at a detection of the insiders and their activity into financial institutions».

З метою впровадження інноваційних підходів до мовної підготовки забезпечено викладання іноземною мовою 4 дисципліни в повному обсязі та 11 дисциплін частково, захист 13 дипломних робіт іноземною мовою, продовжено роботу щодо оволодіння викладачами інституту іноземною мовою на курсах англійської мови з метою подальшого викладання дисциплін на іноземній мові.

Науково-дослідна робота студентів є невід'ємною складовою наукової діяльності інституту і першим етапом у підготовці наукових кадрів. Вона є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою, розширення загального та професійного світогляду, найважливішим способом формування у них навичок самостійного творчого пошуку в обраній ділянці знань, допомагає визначити їх рівень конкурентоспроможності на ринку праці. Здійснюється шляхом залучення талановитої молоді до наукових

досліджень, до участі студентів в конкурсах студентських наукових робіт, студентських наукових конференціях, олімпіадах, публікації наукових статей і тез доповідей за результатами виступів на науково-практичних конференціях. Керівництво науковою роботою 429 студентів здійснювало 58 викладачів. За результатами цієї роботи студентами підготовлено: наукових статей – 92, тез наукових конференцій – 400, загальний обсяг публікацій становив 86,6 др. арк.

У 2014 році відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України на базі інституту проведено Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт зі спеціальності «Банківська справа», *студент інституту та його науковий керівник-викладач нагороджені дипломами I ступеня МОН України*. Науковці інституту брали активну участь в експертній оцінці студентських наукових робіт.

У квітні 2014 р. в інституті проведено Міжнародну науково-практичну конференцію молодих вчених та студентів «Наукові дослідження молоді з проблем європейської інтеграції», у роботі якої взяли участь 267 студентів з 32 вищих навчальних закладів, 5 з яких - іноземні вищі навчальні заклади. За підсумками конференції підготовлено збірник наукових статей на електронному носії: *Наукові дослідження молоді з проблем європейської інтеграції : матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. молодих учених та студентів . – Х. : ХІБС УБС НБУ, 2014. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). — Облік.-вид. арк. 44,2.*

Протягом 2014 року студенти взяли участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях, таких як:

- *Міжнародна конференція «Проблеми розвитку економіки підприємства: погляд молоді», Харківський національний автомобільно-дорожній університет;*
- *Міжнародна студентська наукова конференція «Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем», Львівський інститут банківської справи УБС НБУ;*
- *Міжнародна студентська науково-практична конференція «ЛОМОНОСОВ-2014», Московський державний університет ім. М.Ломоносова;*
- *Міжнародна науково-теоретична конференція студентів і аспірантів «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес», Харків, НТУ «ХПІ»;*
- *Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи економічного зростання та інноваційного розвитку країн», Одеса, Центр економічних досліджень та розвитку;*
- *Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Актуальні проблеми економічного розвитку», Белгородський державний технологічний університет ім. В. Г. Шухова;*
- *Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми економіки та управління сучасної України», Ужгородський національний університет;*

- Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Время вызовов и возможностей: проблемы, решения, перспективы», Балтійська Міжнародна Академія»;
- Всеукраїнська студентська науково-практичній конференції «Україна XXI століття: тенденції та перспективи розвитку», Київ, Європейський університет;
- Всеукраїнська науково-практичної конференції студентів « Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : погляд на майбутнє», Суми, ДВНЗ «УАБС НБУ»
- Міжвузівська науково-практична студентська конференція іноземними мовами «Фінанси і банківництво в Україні та світі, Лівів, ЛІБС УБС НБУ;
- Всеукраїнська науково-практичній конференції студентів та аспірантів «Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів», Черкаси, ЧІБС УБС НБУ.

Студенти інституту брали участь у 10 міжнародних, 21 всеукраїнському конкурсі, 3 регіональних, 1 університетському конкурсах з наступними результатами.:

1. Міжнародний конкурс ім. професора Веніамінова В.Н. на найкращу студентську наукову роботу по економіці, управлінню і інформатики в економічній сфері (диплом I ступеня – 1, диплом III ступеня – 6, грамота – 1, сертифікати - 6);
2. Міжнародному конкурсі науково-дослідницьких робіт студентів та аспірантів Фінансового Університету при Уряді Російської Федерації (за результатами участі 2 студентські наукові роботи отримали дипломи II і III ступеня і 1 робота аспіранта – диплом лауреата конкурсу);
3. Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика (1, 4, 12 місця в обласному етапі, грамота учасника в національному етапі (25 балів із 36 можливих));
4. Міжнародному мовно-літературному конкурсі ім. Тараса Шевченка (9, 11, 12 місця в обласному етапі);
5. Міжбанківському Інтернет-Чемпіонаті на тему «Гроші», який проводився Агентством «ВЕП» (Єкатирінбург, РФ) (за результатами участі 2 студентські команди посіли 8 місце в загальному рейтингу, 5 місце в рейтингу вищих навчальних закладів; 5 місце в загальному рейтингу, 2 місце в рейтингу вищих навчальних закладів за темою «Історія грошей»);
6. Міжнародному конкурсі студентських наукових робіт «Кредитно-банківська система: історія, сучасність та перспективи розвитку» (організатор – Київський національний університет імені В.Гетьмана) (Отримано диплом III ступеня, 2 сертифікати учасників);
7. Міжнародному конкурсі студентських дослідницьких робіт «Особливості економічного перекладу» на базі Белгородського державного технічного університету ім. В.Г. Шухова (отримано 4 дипломи переможця, 3 сертифікати учасника);
8. Міжнародному конкурсі наукових робіт студентів і аспірантів з економіки і державного управління, який організовано науковим журналом «Аспект» (отримано 2 сертифікати учасників);

9. Міжнародній студентській бізнес-грі «Корпорація ідей» (команда з 5 студентів отримала сертифікат учасника Бізнес-гри і пам'ятні призи);
10. Міжнародному конкурсі студентських науково-дослідних робіт «MY PROFESSION IN THE 21ST», організованому на базі Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Отримано 1 диплом першого ступеня, 7 дипломів переможців за різними номінаціями, 8 дипломів учасників конкурсу);
11. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Банківська справа» (диплом I ступеня);
12. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Фінанси, грошовий обіг і кредит» (сертифіката учасника);
13. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» (диплом I ступеня);
14. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Транспорт (Економіка транспорту та зв'язків)» (диплом II ступеня, сертифікат учасника);
15. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Економіка підприємства та управління виробництвом» (диплом III ступеню);
16. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Менеджмент» (диплом III ступеня);
17. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Інформатика та кібернетика» (диплом III ступеня);
18. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Інтелектуальна власність» (диплом III ступеня);
19. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища» (диплом III ступеня, грамота, сертифікат учасника);
20. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Управління персоналом і економіка праці» (диплом II ступеня);
21. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Філософські науки» (грамота);
22. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Соціологічні науки» (грамота);
23. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Актуальні питання співробітництва з Європейським Союзом» (диплом II ступеня);
24. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Готельно-ресторанна справа» (диплом III ступеня, 2 сертифікати учасника);
25. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Економіка сільського господарства та АПК» (сертифікат учасника);
26. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Кількісні методи в економіці» (сертифікат учасника);

27. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Цивільна оборона та пожежна безпека» (заохочувальний диплом);
28. Всеукраїнському конкурсі «Новітній інтелект України» (фіналіст всеукраїнського рівня, 6 сертифікатів учасників);
29. Всеукраїнському конкурсі в рамках реалізації Стипендіальної програми «Завтра.UA» Фонду Віктора Пінчука (5 сертифікатів учасника II етапу);
30. Всеукраїнському конкурсі «Студентський чемпіонат зі стратегічного менеджменту» (4 місце серед 8 команд I туру та отримали сертифікат учасників);
31. Чемпіонаті з інтернет-трейдингу «Біржова Універсіада - 2014» (отримано подяку від оргкомітету);
32. Міжрегіональному конкурсі «Аудитор – 2013» (5 студентів інституту увійшли до двадцятки фіналістів, за результатами III фінального туру одна студентка отримала диплом переможця третього ступеня, іменну премію та цінний подарунок від ГК «Фактор»);
33. Регіональному конкурсі «Міжнародні стандарти фінансової звітності: світова і національна практика, результати та перспективи» (диплом I ступеня, 2 сертифікати учасників);
34. Харківському регіональному конкурсі студентських наукових робіт з гуманітарних наук (диплом II ступеня, 9 учасників отримали грамоти за участь від Ради Ректорів вузів Харківського регіону, Головного управління освіти і науки Харківської облдержадміністрації);
35. У конкурсі «Нарбутівські читання», який відбувся в Університеті банківської справи. За результатами тематичного квесту «Григорій Нарбут і його мистецька школа» команда отримала диплом за участь і перемогу в номінації «Інноваційність».

Надані пропозиції щодо делегатів до Ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених, яке розпочне свою діяльність з січня 2015 року .

Зведена статистична інформація про виконання основних видів наукової роботи за 2014 рік додається (*додаток I*).

Невід’ємною складовою розширення **використання міжнародного досвіду наукових досліджень** є залучення зарубіжних учених до навчального процесу, семінарів і курсів з підвищення кваліфікації та участь викладачів і студентів ХІБС УБС НБУ у міжнародних конференціях і семінарах.

Протягом 2014 року підтримувались ділові, наукові та культурні зв’язки з наступними ВНЗ - партнерами:

- Поліським державним університетом (м. Пінськ, Республіка Білорусь);
- Фінансовим Університетом при Уряді Російської Федерації (м. Москва, Російська Федерація);
- Швейцарським Корпусом Експертів (м. Цюріх, Швейцарія);
- Вищою школою - Банківським інститутом (м. Прага, Чехія);
- Брестським Державним Технічним Університетом (м. Брест, Республіка Білорусь);
- Балтійською Міжнародною Академією (м. Рига, Латвія);

- Люблінським католицьким університетом ім. Івана Павла II (м. Люблін, Республіка Польща);
- Краківським економічним університетом (м. Краків, Республіка Польща);
- Вищою школою – Університетом прикладних наук Федерального банку Німеччини (м. Гахенбург, Німеччина);
- Міжнародним банківським інститутом (м. Санкт-Петербург, Російська Федерація);
- Курською філією Фінансового університету при Уряді Російської Федерації (м. Курськ, Російська Федерація);
- Белгородським державним національним дослідницьким університетом (м. Белгород, РФ);
- Офісом Програми ім. Фулбрайта;
- Університетом ім. Міколаса Ромеріса (м. Вільнюс, Литва).

За результатами участі НПП в міжнародних наукових заходах протягом 2014 р. **кваліфікацію підвищили 7** науково-педагогічних працівників ХІБС УБС НБУ шляхом участі в **4** міжнародних наукових конференціях, **1** науковому семінарі, проходження **1** стажування, **1** літній школі, а саме:

- участь IV Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Час викликів та можливостей: проблеми, рішення, перспективи» на базі Балтійської Міжнародної Академії (м. Рига, Латвія). За результатами участі у конференції було отримано сертифікати та збірник матеріалів (**14-16 травня 2014 р.**);
- керівництво групою студентів Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ), які брали участь у практиці у фінансових установах Чеської Республіки (м. Прага, Чеська Республіка) (**30 червня - 6 липня р.**);
- участь у міжнародному семінарі: Семінар «Особливості функціонування кредитних та фінансових установ Чеської Республіки». (**23 травня – 2 червня 2014 р.**);
- участь у симпозіумі славістів Середньої і Східної Європи у Оломоуцькому університеті (Чехія) (**21-23 серпня 2014 р.**);
- участь у IX Міжнародній науковій конференції «Современные достижения в науке и образовании» (м. Нетанія, Ізраїль). За результатами участі у конференції було отримано сертифікати та збірник матеріалів (**22-29 вересня 2014 р.**);
- участь у стажуванні з метою вивчення досвіду викладання дисциплін економічного спрямування англійською мовою, в Університеті прикладних наук Федерального банку Німеччини (м. Гахенбург, Німеччина). Отримано сертифікат (**17 -21 листопада 2013 р.**);
- участь у Міжнародній (Болгарія, Молдова, Україна) відео інтернет-конференції присвяченої темі «Інформаційна безпека 2014» (**24 листопада 2014**).

Протягом навчального року науково-педагогічними працівниками інституту опубліковано **31** наукових статей у зарубіжних виданнях.

Протягом 2014 р. відбулось **1 службове відрядження** за участю **2** НПП з метою участі у круглих столах та обговорення питань співпраці: поїздка Самородова Б.В. та Тридіда О.М. до Швейцарської Бізнес школи (м. Монтре, Швейцарія) для обговорення подальшої співпраці(10-15 лютого 2014)

Участь студентів у міжнародних заходах

Протягом 2014 р. **36** студентів мали змогу взяти участь у міжнародних заходах:

Участь студентів у наукових конференціях, форумах, тематичних тижнях:

- участь 2 студентів у міжнародному тижні «Діяльність центральних банків» в Вищій школі – Університеті прикладних наук Федерального банку Німеччини (м. Гахенбург, Німеччина). За результатами участі отримано сертифікати (протягом 28 квітня - 05 травня 2014 р.);
- участь 1 студента у Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики» з доповіддю у Балтійській Міжнародній Академії (м. Рига, Латвія), 15-16 травня 2014 р., за підсумками роботи конференції студент отримав сертифікат про участь.

Проходження практики, навчання студентів в літніх школах та участь у наукових семінарах:

- 5 студентів ХІБС пройшли виробничу практику у відділенні «Сбербанк Росії» м. Белгорода (РФ) за домовленістю з Белгородським державним національним дослідницьким університетом в період з **24 лютого по 1 березня 2014 р.** За успішне проходження практики кожен студент отримав відповідний сертифікат;
- 3 студенти проходили практику у фінансових установах Чеської Республіки у м. Прага., організовану Вищою школою – Банківським інститутом (м. Прага, Чеська Республіка) в період з **26-30 травня 2014 р.** Кожен студент отримав відповідний сертифікат;
- 6 студентів у супроводі викладача пройшли навчання у Міжнародній літній фінансовій школі з **30 червня - 6 липня 2014 р.**, на базі Балтійської Міжнародної Академії (м. Рига, Латвія). За результатами участі всі учасники отримали сертифікати.
- 2 студенти пройшли навчальну практику в Національному банку Польщі у **жовтні** (м. Варшава, Республіка Польща). Студенти отримали сертифікати.

Подвійний диплом:

- на даний момент в рамках програми «Два дипломи» навчаються 4 студенти ХІБС УБС НБУ, з яких 3 – за магістерськими програмами «Фінансові ринки» в Університеті Міколаса Ромеріса (м. Вільнюс, Литва) та 1 – в Вищій школі менеджменту (м. Барселона, Іспанія).

Участь студентів у міжнародних конкурсах та олімпіадах:

- **24 лютого – 1 березня 2014 р.** забезпечено участь 14 студентів у відкритому конкурсі ім. професора В.Н. Веніамінова на кращу студентську наукову роботу з економіки, управління та інформатики в економічній сфері (м.

Санкт-Петербург, РФ). Студенти отримали 1 диплом I ступеня, 6 дипломів III ступеня та 1 грамоту, 6 сертифікатів;

- 6 студентів (**31 березня 2014 р.**) взяли участь у Міжнародному конкурсі студентських дослідницьких робіт «Особливості технічного перекладу» (БГТУ ім. В.Г. Шухова, м. Белгород, РФ). Студенти отримали 3 дипломи та 3 сертифікати.

Протягом 2014 навчального року на базі інституту були проведені наступні заходи:

- у лютому 2014 р. було проведено зустріч з почесним гостем із Польщі, аспіранткою Економічного університету м. Катовіце Йоанною Горбовською. Тема зустрічі: «Світ великих можливостей освіти у Польщі»;
- у лютому 2014 р. було залучено студентів Фінансового університету при Уряді РФ та студентів Балтійської Міжнародної академії до участі у III-й Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Наукові дослідження молоді з проблем європейської інтеграції»;
- у березні 2014 р. проведено симпозіум, присвячений 70-річчю Харківського інституту банківської справи;
- 12 травня 2014 р. організовано зустріч студентів з Надзвичайним і Поважним Послом Грузії в Україні Михаїлом Уклебою на тему «Про розвиток освіти та культури»;
- 24-29 вересня 2014 р. організовано та проведено II Міжнародну науково-практичну конференцію «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». В конференції прийняв участь проф. БМА Машарський О.О. Було організовано зустріч професора з представниками кафедри іноземних мов, учасниками клубу «Міжнародний» та читання ним гостьової лекції, яку прослухали студенти 4-5 курсів.
- 13 листопада 2014 р. організовано зустріч студентів з представниками освітньої компанії AnyWay. Було проведено презентацію програм академічної мобільності, можливостей навчання та стажування за кордоном, було висвітлено програми міжнародного культурного обміну та проходження фахової практичної підготовки;
- 2 грудня 2014 р. організовано зустріч студентів інституту у формі відео-конференції зв'язку зі студенткою VI курсу Інституту магістерської та післядипломної освіти Інституту Марією Іванишин з питань участі студентів у грантових програмах;
- 17 грудня 2014 року організовано відео-лекцію для студентів та викладачів з почесним проф. Польщі Здзіславом Сокалом присвячену діяльності Центрального банку, Банківському Союзу ЕС та ін.;
- 17 грудня 2014 року організовано зустріч студентів з представниками міжнародної молодіжної громадської організації AIESEC, де було проведено презентацію програм академічної мобільності, можливостей міжнародних програм стажувань.

Порівняльний аналіз щодо результатів міжнародної діяльності ХІБС УБС НБУ за 2013 та 2014 р. наведено у додатку 2.

Завдання щодо розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності інституту на 2015 рік:

- Забезпечити виконання 1 наукової теми (за Єдиним тематичним планом наукових досліджень НБУ на 2015 рік);
- Забезпечити реєстрацію виконаних етапів науково-дослідних робіт в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації;
- Підвищити якість кадрового складу науково-педагогічних працівників шляхом захисту **5** дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, **2** дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук; отримання вченого звання доцента **4** викладачами, виконання вимог щодо присвоєння вченого звання доцента **4** викладачами, професора – **2** викладачами;
- Підготувати до видання **17** монографій, **2** підручника, **10** посібників;
- Завершити запланований обсяг роботи (згідно з довгостроковим планом підготовки) над **2** монографіями і **10** навчальними посібниками з Грифом Міністерства освіти і науки України;
- Організувати і провести IV Міжнародну науково-практичну конференцію молодих учених та студентів «Наукові дослідження молоді з проблем європейської інтеграції»;
- Організувати і провести Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Інформаційна та економічна безпека (INFECO-2015)»;
- Організувати і провести III Міжнародну науково-практичну конференцію «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики»;
- Забезпечити якісну участь студентів інституту у Всеукраїнських конкурсах наукових робіт;
- Забезпечити участь викладачів інституту в міжнародних заходах згідно з затвердженим планом щодо підвищення кваліфікації та службових відряджень працівників;
- Підготувати та опублікувати у міжнародних виданнях наукові доповіді з актуальних фінансово-економічних проблем;
- Провести гостьові лекції для студентів і викладачів за участю іноземних фахівців.

Статистичний звіт
про виконання наукової роботи викладачами Харківського інституту
банківської справи Університету банківської справи Національного банку
України (м. Київ) за 2014 рік

№ з/п	Види наукової діяльності	Всього наукових робіт за 2013	Всього наукових робіт за 2014	Кількість наукових робіт на 1 НПП за 2013	Кількість наукових робіт на 1 НПП за 2014
	I. Планові наукові дослідження				
1.	Науково-технічні звіти	8	8	0,09	0,09
2.	Дисертації:				
	– докторські	1	2	0,01	0,02
	– кандидатські	3	2	0,03	0,02
3.	Монографії	8	17	0,09	0,18
4.	Підручник	1	4	0,01	0,04
5.	Навчальні посібники	13	8	0,14	0,09
6.	Наукові статті опубліковані у: – журналах, збірниках наукових праць	143	91	1,55	0,98
7.	Тези доповідей на: – конференціях	92	158	1,0	1,70
	II. Рецензування				
1.	Монографії	10	12	0,11	0,13
2.	Навчальні посібники	9	8	0,10	0,09
3.	Підручники				
4.	Дисертації:				
	– кандидатські	7	8	0,08	0,09
	– докторські	2	1	0,02	0,01
5.	Автореферати	39	38	0,42	0,40
6.	Наукові статті	44	41	0,48	0,44
	III. Керівництво НДР студентів з підготовкою:				
1.	Наукової статті	46	92	0,5	1,0
2.	Конкурсних науково-дослідних робіт	256	231	2,78	2,48
3.	Доповіді на конференцію	338	400	3,67	4,3

Кількість науково-педагогічних працівників (НПП) на кінець 2013 року – 92 осіб

Кількість науково-педагогічних працівників (НПП) на кінець 2014 року – 93 осіб

Участь науково-педагогічних працівників інституту у підвищенні кваліфікації за кордоном (к-ть осіб)

ХІБС УБС НБУ/ Назва заходу		Кількість учасників, 2013	Кількість учасників 2014	Відхилення до попереднього року
круглі столи		7	-	-7
міжнародні семінари		1	1	-
міжнародні конференції, симпозіуми	Очні	9	3+2 (за власний рахунок)	+8
	Заочні	-	12	
стажування		5	1 (за власний рахунок)	-4
літня школа		1	1	-
службові поїздки		1+4 (за власний рахунок)	2	-3
Всього:		28	22	-6

Участь студентів інституту в організації практичного навчання за кордоном, участь студентів і аспірантів у міжнародних заходах (к-ть осіб)

ХІБС УБС НБУ/ Назва заходу	Кількість учасників, 2013	Кількість учасників 2014	Відхилення до попереднього року
навчальні семінари	4	-	-4
практика студентів	11	10	-1
стажування	-	-	-
міжнародні конференції, форуми	14+13 (за власний рахунок)	3	-24
круглі столи	5	-	-5
міжнародна олімпіада	4	13	+9
семестрові навчання, подвійний диплом	4	4	-
літня школа	5	6	+1
Всього:	60	36	-24

Кількість отриманих відзнак студентами та викладачами ХІБС УБС НБУ (м. Київ) за результатами участі у закордонних заходах у 2014 р.

Кількість отриманих відзнак, 2014 р.	Студенти у 2013 р.	Студенти у 2014р.	Викладачі у 2013 р.	Викладачі у 2014 р.
Сертифікати	39	38	11	17
Грамоти	13	6		
Дипломи	10	7		
Всього:	62	51	11	17

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ХАРКІВСЬКОМУ ІНСТИТУТІ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
УНІВЕРСИТЕТУ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ (м. Київ)
У 2014 РОЦІ

ХАРКІВ
2014

Основні результати наукових досліджень у Харківському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ) у 2014 році / Відп. за випуск Н.Л. Морозова – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2014. – _____ с.

Редакційна колегія:

Азаренкова Г. М. – заступник директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України, доктор економічних наук, професор;

Морозова Н.Л. – начальник наукового відділу ХІБС УБС НБУ;

Галич Р.В. – старший науковий співробітник наукового відділу ХІБС УБС НБУ;

Збірник містить основні результати дисертаційних досліджень, виконаних та захищених аспірантами та працівникам Харківського інституту банківської справи УБС НБУ (м. Київ), а також анотовані звіти науково-дослідних тем, що виконувались у 2014 році. Відображено проміжні результати проведених досліджень з актуальних проблем фінансово-кредитного сектору економіки. Матеріали збірника можуть бути корисні науковцям та працівникам фінансово-кредитних установ, а також використовуватися під час впровадження у навчальний процес у вищих навчальних закладах економічного спрямування.

Адреса редакційної колегії:

Науковий відділ ХІБС УБС НБУ
просп. Перемоги, 55
м. Харків, 61174

© Харківський інститут банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
I. АВТОРЕФЕРАТИ ДИСЕРТАЦІЙ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ.....	

Автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

1. *Шкодiна I..В.*

Самоорганізація фондового ринку в умовах глобальної невизначеності.....

2. *Кавун С.В.*

Інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства....

Автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.....

3. *Добровольська I.О.*

Заощадження населення в ресурсному потенціалі банку.....

4. *Базадзе К..М..*

Банківські послуги в контексті підвищення конкурентоспроможності банків.....

II АНОТОВАНІ ЗВІТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ТЕМ.....

Науково-дослідні теми, що виконувалися на замовлення

Національного банку України.....

1. Стратегічний розвиток банківського сектору регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності (на прикладі Харківського регіону) (№ 0114U003033).....

2. Правове забезпечення фінансової безпеки банків України (№0114U003031).....

Науково-дослідні теми, що виконувалися на замовлення

підприємств, установ, організацій.....

3. Удосконалення стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства з використанням методики розв'язання зворотних економічних задач, призначених для виконання зворотних розрахунків в системі завдань перспективного фінансово-економічного аналізу (№ 0112U001670).....

4. Розвиток системи фінансового менеджменту підприємства (№ 0114U003032).....

5. Моделювання поведінки платників податків з урахуванням економічних та соціально-психологічних факторів їх мотивації (№ 0111U010203).....

6. Розробка методики оцінки фінансової безпеки підприємства ПАТ «Турбогаз» (№ 0111U010202).....

Науково-дослідні теми, що виконувалися на ініціативних засадах

7. Управління ресурсами машинобудівного підприємства (на прикладі

ДНВП «Об'єднання Комунар») (№0114U003869).....
8. Діагностика системної стабільності на основі макроекономічних та пруденційних показників (0113U002195).....

III. МОНОГРАФІЇ.....

IV. СВІДОЦТВА ПРО РЕЄСТРАЦІЮ АВТОРСЬКИХ ПРАВ.....

ВСТУП

В процесі виконання науково-дослідних робіт, які виконували у 2014 році у Харківському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ), основні зусилля були скеровані на реалізацію основних завдань, сформульованих в Концепції наукової школи УБС НБУ «Банківництво в системі сталого економічного розвитку» та Концепції «Інноваційного розвитку Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)». Основні завдання науково-дослідних робіт були присвячені вирішенню проблемних питань щодо стабільності та стійкості економічних систем, вивченню процесів розвитку та регулювання банківського та реального секторів економіки.

Як відомо, головними формами наукових досліджень в інституті є виконання науковими та науково-педагогічними працівниками дисертаційних досліджень, науково-дослідних робіт, написання монографій, підготовка заявок на право інтелектуальної власності.

Наукові результати, отримані в процесі їх виконання, в процесі провадження в навчальний процес сприяють підготовці висококваліфікованих фахівців.

В 2014 році працівниками Харківського інституту банківської справи, було захищено 4 дисертації, у тому числі: 2 – доктора наук, 2 – кандидата наук.

Основним завданням у цій сфері наукової діяльності на 2014 є впровадження отриманих наукових результатів в практичну діяльність підприємств різної форми власності та в навчальний процес, посилення роботи, спрямованої на своєчасну підготовку дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата та доктора наук..

За 2014 рік у Харківському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ) було виконано 8 науково-дослідних робіт, у тому числі: науково-дослідних робіт за Єдиним тематичним планом наукових досліджень НБУ – 2; науково-дослідних робіт на замовлення – 4; ініціативних науково-дослідних робіт – 2. У виконанні робіт приймали участь кафедри інституту. Результати наукових досліджень було відображено в 4 підручниках, 8 посібниках, 17 монографіях та 91 опублікованих статтях. Оригінальність створеного в процесі виконання науково-дослідних робіт спеціалізованого програмного забезпечення підтверджена свідоцтвом про реєстрацію авторського права на твір.

У 2015 році необхідно продовжити роботу щодо пошуку замовників наукової продукції інституту, впровадження вже отриманих наукових результатів в практичну діяльність підприємств та установ, розпочати роботу над обґрунтуванням тем науково-дослідних робіт на 2016 р.

I. АВТОРЕФЕРАТИ ДИСЕРТАЦІЙ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ

Автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

- 1. Самоорганізація фондового ринку в умовах глобальної невизначеності:** автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 — економічна теорія та історія економічної думки / Шкодїна Ірина Віталіївна; ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА. – Харків, 2014.

Посилення нерівноваги та нестійкості соціально-економічного розвитку в умовах глобальної невизначеності призводить до фундаментальних змін у сучасних економічних системах, надає їм нових, небачених раніше властивостей, робить взаємодію реального та фінансового секторів економіки вкрай важкопередбачуваною, докорінно змінює усталені практики та способи ведення бізнесу. Особливу роль відіграє при цьому фондовий ринок, як один з головних каналів акумуляції ресурсів для перетворення заощаджень у інвестиції (і тим самим забезпечення економічного зростання та підтримки соціальної стабільності), який також характеризується кардинальними змінами.

Ці процеси потребують нового наукового осмислення як традиційних інститутів, які під впливом швидких та доволі часто радикальних змін набувають іншого змістового наповнення, так і нових, що тільки виникають. При дослідженні сучасних економічних процесів стало неможливим пояснення поведінки економічних систем в умовах нестійкості та нерівноважності з традиційних позицій аналізу дій раціональних економічних суб'єктів, оскільки відповідні теоретичні моделі та способи мислення виявилися значною мірою не адекватними новим економічним реаліям, зокрема, розповсюдженню мережевих комунікацій. Це означає, що подальше некритичне використання традиційних моделей, віддаляючи економічну теорію від реальної господарської практики, позбавляє саму теорію можливостей розробки ефективних механізмів подолання нестабільності та розбалансованості всієї економічної системи та її ключової підсистеми – фондового ринку.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Відповіддю на кризу неокласичного напрямку стала поява цілої низки альтернативних мейнстріму підходів, які більш адекватно відбивають сучасні економічні реалії. Серед них помітне місце посідає, зокрема, інституційна методологія, яка виявилась особливо затребуваною після світової фінансової кризи 2008 р. Відбувається також утвердження постнеокласичної методологічної парадигми, що базується на адаптації принципів синергетики до аналізу сучасних економічних явищ.

Разом з тим, треба відзначити значний масив досліджень, присвячених розкриттю еволюції та сучасного, зокрема, посткризового, стану фінансового сектору в цілому та його сегменту фондового ринку.

Але, незважаючи на те, що кількість окремих теоретичних досліджень інституційного середовища економічної системи, її самоорганізації, спеціальних досліджень фінансового сектору та фондового ринку, як його складової частини, постійно зростає, до цього часу залишається практично недослідженою проблема виявлення й аналізу інституційних факторів, що визначають самоорганізацію саме фондового ринку, причини його падіння та піднесення, його інфраструктуру та інструменти, вплив держави на можливість його самоорганізації та ефективної взаємодії з реальним сектором.

Між тим, на нашу думку, виявлення потенціалу самоорганізації саме фондового ринку дозволяє, з одного боку, визначити межі його керованості без руйнування його здатності до самоорганізації, а з іншого боку, наблизитися до розроблення методологічних підходів щодо розуміння ролі зовнішніх і внутрішніх факторів розвитку усієї економічної системи та її здатності до самоорганізації, а також з'ясувати специфіку її адаптаційних можливостей в умовах невизначеності. Розуміння внутрішньої логіки розвитку соціально-економічної системи на основі теорії самоорганізації є вельми актуальним саме в посткризові часи, коли трансформуються економічні та соціальні відносини, оскільки пізнання механізмів самоорганізації допомагає більш коректно передбачити тенденції розвитку і фінансового сектору, і тим самим забезпечити основу для свідомого управління економічними процесами загалом. Разом з тим, узагальнення й висновки теорії самоорганізації дозволяють значно збагатити методологічний апарат економічної теорії, що також сприяє кращому розумінню сучасних механізмів економічного розвитку.

Отже, враховуючи невирішені в науці частини проблеми самоорганізації фондового ринку, дисертант здійснив спробу поєднання інституційної теорії та синергетики, як науки про самоорганізацію, для адекватного виявлення та теоретичного відображення посткризових тенденцій розвитку цього ринку.

Ці обставини обумовили формулювання теми дисертаційного дослідження, формування цілей і завдань та визначили його логіку та структуру.

Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретико-методологічних засад дослідження самоорганізації фондового ринку в умовах глобальної невизначеності та обґрунтування науково-практичних рекомендацій щодо механізму її реалізації.

Для досягнення цієї мети було поставлено такі *завдання*:

- обґрунтувати методологічні підходи до дослідження самоорганізації економічних систем, виявити концептуальний взаємозв'язок інституційної економічної теорії і теорії самоорганізації;

- розглянути сутність, структуру, функції та еволюцію фондового ринку через призму теорії самоорганізації;

- розкрити роль самоорганізації у процесі становлення фінансових інститутів та розвитку фондового ринку;
- розкрити інституційні чинники формування та розвитку різних національних моделей ринку цінних паперів;
- на основі аналізу фінансово-економічної кризи 2007–2008 рр. розкрити логіку її розгортання у зв'язку з дисфункцією інститутів фондового ринку;
- обґрунтувати логіку формування глобальної інституційної структури фондового ринку в умовах посилення невизначеності;
- визначити місце та роль держави в механізмі регулювання сучасного фондового ринку;
- виявити тенденції розвитку світового фондового ринку в посткризовий період;
- з'ясувати протиріччя інституційної структури сучасного фондового ринку України, обумовлені її невідповідністю самоорганізаційним тенденціям;
- розкрити інституційну динаміку сучасного фондового ринку України в координатах теорії самоорганізації;
- визначити вплив неекономічних чинників (менталітет, культура, релігія тощо) на можливості самоорганізації інститутів фондового ринку;
- удосконалити методичне забезпечення прогнозування фондового ринку на основі теорії самоорганізації;
- обґрунтувати шляхи більш повної реалізації потенціалу саморегулювання фондового ринку України.

Наукова новизна результатів дослідження, отриманих особисто здобувачем, полягає у наступному:

вперше:

- виходячи з розуміння нерозривності процесів самоорганізації та організації, виділено та розкрито синергетичні принципи комплексного дослідження еволюції фондового ринку (нелінійність, нестабільність, нерівноважність та ієрархічна багаторівневність розвитку інститутів фондового ринку) і доведено, що їх реалізація в умовах глобальної невизначеності сприяє упорядкуванню цілісної інституціональної системи фондового ринку;
- з позицій синергетичної методології розкрито сутнісні характеристики фондового ринку в умовах посиленої глобальної невизначеності через виділення основних компонентів його функціональної структури: регулюючого (холістична взаємодія самоорганізації та організації з акцентуванням уваги саме на самоорганізації, у процесі якої підсилюється нелінійне зростання рівня організації, унаслідок чого вдосконалюються внутрішньосистемні зв'язки, підвищується ефективність взаємодії фондового ринку із зовнішнім середовищем, поліпшується як його структура, так і функціональні можливості, а отже, послаблюються внутрішні протиріччя); цільового (визначає цілі та параметри фондового ринку); інституційного (сукупність інституційних факторів розвитку фондового ринку – фінансові, інвестиційні, соціальні, культурні, політичні, науково-технічні та ін.);

інструментального (сукупність методів, інструментів та заходів впливу-стимулюючих, контролюючих, превентивних та ін.) на розвиток фондового ринку з метою корекції та встановлення основних економічних пропорцій; інформаційного; ідеологічного (виховного);

- обґрунтовано існування тенденції до конвергенції різних моделей фондового ринку за законами коеволюції, дія яких в процесі фінансової інтеграції, за допомогою механізмів адаптації, сприяє взаємному пристосовуванню моделей, яке формує загальний темп їх еволюції та синхронізує моменти загострення їх внутрішніх протиріч; на цій основі визначено, що головним чинником еволюції є неоднорідність моделей внаслідок історичних, економічних, культурних особливостей їх розвитку, що створює достатній рівень автономності та взаємозалежності, необхідний для самоорганізації, і дозволяє уникати надмірної жорсткості взаємозв'язків та взаємозалежностей та повної уніфікації моделей і тим самим зберігати самостійність, свободу вибору та збереження еволюції;

- введено в науковий обіг та розкрито сутність категорії «схильність до самоорганізації/організації», яка, будучи базовим інститутом інституціональної матриці, являє собою сукупність стійких людських мотивів та бажань, що відображають основний спосіб соціальної інтеграції та координації, стихійно вироблений соціумом в умовах проживання на даній території за даних соціально-культурних умов; визначено інституційні чинники її розвитку (менталітет, культура, релігія, мораль, довіра, ефективність правових інститутів, демократія), які визначають ступень захищеності фізичних осіб та власності і, тим самим, потенціал змін базових цінностей та економічної поведінки в процесі соціально-економічного розвитку країни.

удосконалено:

- обґрунтування провідної ролі самоорганізації у формуванні інститутів виходячи з того, що нескоординовані та випадкові дії багатьох економічних суб'єктів впродовж тривалого періоду часу не дозволяють передбачити агрегований результат цих дій; на цій основі доведено, що в процесі самоорганізації економічної системи та внутрішнього її саморозвитку відбувається відбір та корекція найбільш адекватних (хоча при цьому не завжди ефективних) інститутів і життєздатного досвіду господарювання, внаслідок чого упорядковуються економічні процеси в системі, причому самоорганізація інститутів фондового ринку в найбільш явній формі проявляється в точках біфуркації;

- розкриття сутності фондового ринку через систематизацію його функцій шляхом виділення двох комплексів функцій - самоорганізації (створюють об'єктивні можливості для його інституційного упорядкування, забезпечують автономність та незалежність фондового ринку) та організації (пов'язані з організуючим впливом певного інституту, в першу чергу, держави, спрямованим на адаптацію фондового ринку до змін інституційного середовища та змін соціально-економічних основ сучасного суспільства);

- методологічний підхід до визначення змісту механізму регулювання

економічної системи, який представляє собою двоїстий процес одночасного усвідомленого регулювання і стихійного саморегулювання економіки, обумовлений тим, що зв'язки і відносини між суб'єктами економіки виступають результатом, з одного боку, спонтанного формування інститутів та норм, а, з іншого, результатом організуючого впливу держави. На відміну від раніше проведених досліджень, обґрунтовано необхідність розмежування повноважень за рівнями регулювання фондового ринку (держава забезпечує ефективне інституційне середовище, а суб'єкти господарювання хаотично беруть участь у створенні інститутів), внаслідок чого сумарна (інтегративна) результативність організації та самоорганізації стає більшою, ніж їх механічна сума, що сприяє підвищенню ефективності економічної системи;

- теоретичне обґрунтування необхідності інституціоналізації демократичних норм та правил поведінки шляхом виявлення інституційної пастки, що пов'язана з формуванням формальних правил та неформальних правил порушення правил. На цій основі доведено, що неформальні правила порушення правил виникають в процесі самоорганізації, отже є більш стійкими, а формальні правила, що виникають в процесі організації, не можуть стати повсякденною нормою (інституційною рутинною), оскільки їх виконання призводить до великих трансакційних витрат;

- розуміння наслідків невідповідності формальних інститутів самоорганізаційним тенденціям в суспільстві шляхом виявлення та розкриття впливу цієї невідповідності на розвиток інфраструктури фондового ринку: відсутність в суспільстві потреби в певному реально існуючому формальному інституті призводить до неефективної діяльності більшості інфраструктурних елементів (головним чином, через збільшення трансакційних витрат, пов'язаних із підкоренням цьому інституту або із ігноруванням його приписів), що сприяє не тільки деформації усіх інших формальних та неформальних інститутів, але й впливає на можливість їх заміщення (виродження, мутації), і тим самим переходу на альтернативні траєкторії інституційного розвитку;

дістали подальшого розвитку:

- узагальнення моделей участі саморегулювальних організацій (СРО) в процесі реформування фондового ринку шляхом виділення ліберальної (характерна для країн з розвиненим фондовим ринком, сталими традиціями саморегулювання та передбачає здійснення реформування виключно силами СРО практично без участі держави), централізованої (в якій регулювання здійснюється державними органами без участі СРО або при їх пасивній формальній участі та яка характерна для країн з нерозвиненими демократичними принципами ведення бізнесу, включаючи Україну) та рестрикційної (заснована на обмеженні державного регулювання на користь саморегулювання та забезпеченні оптимальної взаємодії державного регулювання та ринкової саморегуляції, коли СРО стає інструментом дебюрократизації економіки та захисту професійних учасників фондового ринку від надмірного, неефективного та необґрунтованого втручання держави) моделей; на основі такого узагальнення обґрунтовано висновок

щодо доцільності переходу фондового ринку України з централізованої на рестрикційну модель;

- характеристика динаміки світового фондового ринку в посткризовий період через виділення таких основних тенденцій його розвитку, як: посилення невизначеності та волатильності в результаті зростання глобальних диспропорцій, підвищення ролі ринків країн, що розвиваються (в першу чергу східних країн), комерціалізація бірж, впровадження високочастотної торгівлі, прискорений розвиток ринку похідних цінних паперів;

- виявлення чинників динаміки сучасного українського фондового ринку шляхом виділення його сутнісних, внутрішніх інституційних особливостей: неефективна структура національної економіки (диспропорційність розвитку реального та фінансового секторів, інноваційних та сировинних галузей); надмірний розвиток неорганізованого ринку при недостатньому розвитку організованого; незахищеність прав інвесторів; монополізація професійної діяльності; відсутність зв'язку з реальним сектором економіки; недорозвиненість національного ринку приватних інвестицій через низький рівень доходів населення та довіри до фондових інструментів; відсутність конкурентної пропозиції цінних паперів, їх низька ліквідність; гіпертрофований розвиток ринку державних боргових цінних паперів, що створює загрозу для економічної безпеки країни; деструктивна роль держави як регулятора фондового ринку;

- наукові підходи до прогнозування фондового ринку шляхом розробки методик прогнозування динаміки фондових індексів на основі урахування фрактальної вимірності ряду спостережень, яке, на відміну від існуючих методів, дозволяє збільшити точність прогнозу в умовах посиленої невизначеності та забезпечити задовільне співпадіння фактичних та прогнозованих даних.

Наукове значення роботи полягає у поглибленні теоретичних уявлень щодо розроблення теоретико-методологічних засад дослідження самоорганізації фондового ринку в умовах глобальної невизначеності та обґрунтування науково-практичних рекомендацій щодо механізму її реалізації.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо розвитку інститутів фондового ринку та його ефективного функціонування в умовах глобальної невизначеності. Наукові результати дисертаційного дослідження, зокрема, методика прогнозування індикаторів фондового ринку (фондових індексів) з урахуванням фрактальної особливості часового ряду спостережень, знайшли практичне застосування в практичній діяльності ТОВ «Компанія з управління активами «Форвард» (довідка про впровадження від 14.11.2012 р. №260). Науково-практичні положення та результати дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі в Харківському інституті банківської справи УБС НБУ при викладанні дисциплін «Фондовий ринок» та «Корпоративне управління в банку» (довідка про впровадження від 16.10.2013 р. № 10-310/1494).

2. Інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності. / Кавун Сергій Віталійович; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля - Северодонецьк, 2014.

Метою дисертаційної роботи є розроблення методологічних засад створення інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства та рекомендацій щодо їхнього практичного використання.

Для досягнення мети дослідження вирішено такі завдання:

розглянуто зміст поняття "економічна безпека";

показано значення інформаційної складової економічної безпеки в системах мікро-, мезо- та макрорівнів;

надано підхід до синтезу, структуру та класифікаційні ознаки системи економічної безпеки підприємства;

сформовано концепцію розроблення інформаційної підсистеми системи економічної безпеки підприємства та визначено її принципову основу;

сформовано концептуальні основи консолідації системи економічної безпеки підприємства;

розроблено модель функціонування системи економічної безпеки підприємства з урахуванням інформаційного аспекта;

удосконалено інструментарій оцінювання економічної безпеки підприємства;

розглянуто процес аудиту системи економічної безпеки підприємства;

формалізовано та стандартизовано процес виявлення інсайдерів на підприємстві;

розроблено принципові підходи до вартісного оцінювання інформації з обмеженим доступом;

удосконалено методи ранжирування вагових коефіцієнтів інформації з обмеженим доступом;

розроблено послідовність визначення одноразових витрат на синтез системи економічної безпеки підприємства;

розроблено послідовність визначення величини втрат та збитку в системі економічної безпеки підприємства внаслідок несанкціонованого доступу до інформації з обмеженим доступом;

розглянуто методи оцінювання ефективності системи економічної безпеки підприємства.

1. Економічна безпека підприємства є комплексним поняттям, що розглядається в межах кількох підходів. За результатами їхнього аналізу уточнено уявлення про роль та місце економічної безпеки у стратегічному та поточному управлінні підприємством. Забезпечення економічної безпеки визнано головним орієнтиром стратегії та тактики діяльності підприємства, важливою передумовою досягнення цілей діяльності та розвитку,

забезпечення конкурентоспроможності, запобігання втрат ресурсів, мінімізації витрат критичних ресурсів підприємства. За результатами аналізу основних термінів та понять екосесента побудовано контур взаємозв'язку його понятійно-категоріального апарата та функціональні залежності оцінок тенденцій використання термінів і понять в дослідженнях економічної безпеки підприємства.

2. Інформаційна складова є однією з найважливіших складових економічної безпеки всіх рівнів (підприємство – регіон – національна економіка), оскільки вона передбачає створення та дотримання умов і правил користування інформацією, яка, в свою чергу, забезпечує стан економічної безпеки. Найбільш негативно впливають на діяльність та розвиток підприємства загрози, пов'язані зі зменшенням інформаційної захищеності, джерелом яких є дії інсайдерів та вторгнення зі сторони в інформаційний простір підприємства.

3. Синтез системи економічної безпеки підприємства є складним багатофакторним процесом, що ґрунтується на принципах системного підходу та створення комплексних систем. Результатом синтезу є система економічної безпеки підприємства, яка визначає політику та стратегію економічної безпеки підприємства, особливості та правила її забезпечення. Структуру системи економічної безпеки підприємства встановлено відповідно до стандарту ITIL. У синтезі системи економічної безпеки підприємства використовуються різноманітні методи і засоби з врахуванням наданих класифікаційних ознак й функціонального покриття загроз економічній безпеці.

4. Концепція розроблення інформаційної підсистеми є невід'ємною частиною концепції системи економічної безпеки підприємства. Така концепція містить сукупність поглядів та настанов щодо забезпечення інформаційної захищеності підприємства, які надалі реалізуються у стратегії та політиці економічної безпеки підприємства. Головною послідовною концепції є захист від несанкціонованого доступу до інформації підприємства. Розроблення концепції базується на відповідних принципах, виходить з ролі інформаційної підсистеми у системі економічної безпеки підприємства, контуру її життєвого циклу, таксономії нормативно-правового забезпечення системи економічної безпеки підприємства, містить певні концепти, підходи до розроблення та реалізації політики інформаційної захищеності у СЕБП і критерії оцінювання економічної безпеки підприємства.

5. Консолідація системи економічної безпеки підприємства розглядається як форма упорядкування її функціонування за допомогою зведення дій елементів у єдиний процес без зміни їхнього призначення шляхом наповнення змістом, що відображає особливості діяльності підприємства. Консолідація системи має циклічний характер. Основою консолідації системи економічної безпеки підприємства є концептуальна і матрична моделі системи економічної безпеки підприємства. Послідовність етапів консолідації системи подано у графічному вигляді у стандарті ITIL. Пропонована концептуальна модель консолідації системи економічної безпеки підприємства має можливість модифікації й нарощування

"потужності" системи, тобто є відкритою. У роботі сформовані ключові характеристики базису консолідації системи економічної безпеки підприємства.

6. За результатами аналізу систем економічної безпеки підприємства на основі різних моделей її функціонування, а також моделей, в яких увагу акцентовано на інформаційній захищеності підприємства, їхніх переваг та обмежень зроблено висновок про необхідність формування моделі системи економічної безпеки підприємства в інформаційному контексті. Модель надано у концептуальному, матричному та просторовому вигляді. У концептуальному вигляді модель функціонування системи складається з п'яти множин, які описують систему з урахуванням її вразливостей. Матрична модель системи економічної безпеки підприємства дозволяє одержати формалізований вираз (формалізовану оцінку) стану системи економічної безпеки. В просторовому вигляді матрична модель системи економічної безпеки підприємства має вигляд моделі із 6-ма ступенями. Пропоновані види моделі можуть знайти різноманітне використання (у забезпеченні економічної безпеки підприємства, функціонуванні її системи, у стратегічному управлінні підприємством), а також при вирішенні низки завдань (формування стратегій підприємства, організація діяльності служби економічної безпеки підприємства, раціональне використання ресурсів підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності). З використанням концептуальної моделі функціонування системи економічної безпеки підприємства можна отримати оцінки кожної її складової окремо, а з використанням значень елементів матриці - розробити практичні рекомендації із забезпечення економічної безпеки підприємства.

7. За результатами аналізу наявних напрацювань з оцінювання економічної безпеки підприємства зроблено висновок про складність їхнього використання у наявному трактуванні у практиці забезпечення економічної безпеки підприємства. В оцінюванні економічної безпеки підприємства пропонується поєднати ієрархічно-матричний та множинний методи. Множинний метод дозволяє сформувати гетерархічну структуру системи економічної безпеки підприємства, а ієрархічно-матричний – ієрархію системи за технічним, функціональним, організаційним, фінансово-економічним та аналітичним рівнями. Матриця оцінювання економічної безпеки підприємства формується шляхом поелементного множення вектор-стовпця ймовірностей ліквідації загроз (вразливостей) на кожному рівні системи економічної безпеки підприємства та матриці рейтингів рівня економічної безпеки підприємства.

8. В оцінюванні економічної безпеки підприємства використовується різноманітна інформація, в тому числі й та, що отримана за результатами аудиту системи економічної безпеки. Аудит системи економічної безпеки підприємства визначено як систематичний незалежний та документований процес одержання даних про стан системи, результати її функціонування та її підсистем, ефективність такого функціонування. Результати аудиту системи економічної безпеки підприємства є підставою для об'єктивного оцінювання якості реалізації функцій системи, зокрема, функції забезпечення інформаційної захищеності діяльності підприємства, висновку про відповідність вимогам стандартів або нормативних документів із захисту

інформації з обмеженим доступом. Процес аудиту системи економічної безпеки підприємства надано у вигляді сукупності елементів, у якій, з одного боку, розглядається сама система, з іншого – контроль бізнес-процесів, а опорою служить інфраструктура, що заснована на прийнятих методах авторизації, конфігурації, а також процедурах, прийнятих на підприємстві.

9. Серед внутрішніх загроз економічній безпеці підприємства в площині інформаційної захищеності значними є дії інсайдерів. Завдання виявлення інсайдерів на підприємстві формалізоване та зведено до функції оптимізації на основі теорії графів, тобто пошуку найбільшої умовної ваги інформації з обмеженим доступом, переданої від однієї до іншої вершини графа. Множину інсайдерів на підприємстві підприємства упорядковано за допомогою уведених класифікаційних ознак. За наданими класифікаційними ознаками сформовані варіанти дій інсайдерів на підприємстві. З використанням класифікаційних ознак інсайдерів та видів їхніх дій сформовано математичний апарат для побудови моделі дій інсайдерів та декомпозиції її 1-го та 2-го рівнів. Модель розроблено на основі міжнародного стандарту методології функціонального моделювання IDEF0 за правилом "від зворотного". Для практичного використання моделі надано у загальному вигляді алгоритм дій інсайдерів, на основі якого розроблено схему їхніх дій.

10. У роботі розроблено принципіві основи вартісного оцінювання інформації з обмеженим доступом, головним концептом яких є визначення обґрунтованої оцінки вартості інформації за допомогою вагових коефіцієнтів, які характеризують значення інформації з погляду значущості завдань, у процесі вирішення яких вона використовується. З використанням експертного підходу вдосконалено наявні методи розрахунку вагових коефіцієнтів різних категорій інформації з обмеженим доступом, які призначені для оцінювання її вартості. Вагу інформації оцінено за двома групами критеріїв: вид документа та оперативність відновлення даних. Сформовані можливі комбінації критеріїв вагових значень інформації з обмеженим доступом у межах кожної групи та зведення воедино результатів надали можливість підсумкової класифікації інформації за її вагою. Для збільшення ефективності оцінювання інформації з обмеженим доступом використано узагальнену модель оцінювання впливу властивостей інформації з обмеженим доступом на її цінність.

11. Для визначення коефіцієнта ваги інформації з обмеженим доступом уведено сукупність критеріїв, які розроблені на основі наданих класифікаційних ознак, що дозволило виділити види такої інформації. Коефіцієнти ваги за видами інформації з обмеженим доступом визначено за зведеною залежністю дев'яти коефіцієнтів. Багатоетапність отримання зведених залежностей коефіцієнтів ваги інформації з обмеженим доступом при взаємному врахуванні критеріїв надано в матричному вигляді. З використанням вдосконаленого методу розрахунку вагових коефіцієнтів інформації з обмеженим доступом в системі економічної безпеки підприємства визначено ранги видів (типів) такої інформації, ранги важливості її виду (типу), ранги коефіцієнтів виду (типу) документа з інформацією з обмеженим доступом в науково-технічній, управлінській та виробничій діяльності, ранги коефіцієнтів важливості інформації з

обмеженим доступом при порушенні її цілісності, доступності та конфіденційності, ранги коефіцієнтів важливості витрат та виконано розрахунок комбінації коефіцієнтів вагових значень за кожною групою. Для розрахунку та подальшого ранжирування коефіцієнтів ваги інформації розроблено алгоритми поетапного застосування методу ранжирування вагових коефіцієнтів. З врахуванням чинника часу отримано множину значень коефіцієнтів ваги інформації. Для об'єктивного ухвалення рішення введено залежності для розрахунку величини виходу нормованих значень коефіцієнта ваги інформації з обмеженим доступом за межі "допустимого коридору".

12. Одноразові витрати на розроблення системи економічної безпеки підприємства визначено з урахуванням алгоритму синтезу такої системи. Розрахунки виконуються за визначеними у контурі життєвого циклу системи економічної безпеки підприємства етапами. Для реалізації пропонованого підходу до розрахунку одноразових витрат на синтез системи економічної безпеки підприємства розроблений відповідний програмний засіб, що дозволяє автоматизувати процес розрахунку.

13. Реалізацію наданих положень з оцінювання втрат та збитків при несанкціонованих впливах на інформаційні ресурси підприємства розглянуто на прикладі мережевих атак. Пропонована послідовність розрахунків надає можливість розрахувати економічні втрати та оцінити нанесений збиток у вартісному виразі від кількарізових атак (впливів) на інформаційні ресурси підприємства, а також визначити типи засобів забезпечення інформаційної безпеки, які необхідно використовувати, виходячи з величини розрахованих витрат.

14. В оцінюванні ефективності системи економічної безпеки підприємства розглянуто можливість застосування наявних методів – оцінювання на основі вагових коефіцієнтів та на основі обсягів її підсистем. Оцінювання на основі вагових коефіцієнтів виходить з результатів аналізу стану економічної безпеки на всіх її таксонометричних рівнях, формалізованого контуру життєвого циклу системи економічної безпеки підприємства, наданих критеріїв, ознак підприємства з певним видом діяльності, вагових коефіцієнтів підприємства кожного таксонометричного рівня. Оцінювання на основі обсягів підсистем системи виходить з визнання вирішальної ролі в системі інформаційної підсистеми, а пріоритетним завданням системи – боротьби з ненавмисними та навмисними витокami інформації з обмеженим доступом. Такі вихідні посилки потребували розподілу витоків інформації з обмеженим доступом за їхніми типами, дослідження типів носіїв, що використовуються для витоку інформації, побудови функціональної залежності рівня ефективності системи економічної безпеки підприємства від чинників діяльності та розвитку підприємства. Завдання оцінювання економічної ефективності системи економічної безпеки підприємства сформульоване як багатокритеріальне завдання оптимізації з врахуванням динаміки оцінювання. З метою визначення рекомендацій щодо виділення коштів для усунення каналів витоку інформації з обмеженим доступом або зменшення втрат від її витоків надано класифікаційні ознаки наявних каналів та порядок розрахунку їхньої

важливості.

3. Заощадження населення в ресурсному потенціалі банку:
автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / Добровольська Ірина Олександрівна; Університет банківської справи Національного банку України (м. Київ). – Київ, 2014.

Функціонування банку як фінансового посередника неможливе без залучення грошових ресурсів, які знаходяться в розпорядженні домогосподарств і суб'єктів господарювання. Залучені кошти створюють ресурсну базу для проведення всього спектру операцій, що здійснюють банки у процесі своєї діяльності. Водночас, спроможність банку ефективно функціонувати та динамічно розвиватися значною мірою визначається наявною ресурсною базою, так і його здатністю за необхідності залучати додаткові обсяги ресурсів на прийнятних умовах, що характеризує ресурсний потенціал банку.

Актуалізація проблеми нарощення ресурсного потенціалу банків саме за рахунок заощаджень населення викликана дією низки чинників, що впливають на розвиток вітчизняного банківського сектору. Так, негативний вплив чинить низька прибутковість, а в окремих випадках - збитковість діяльності багатьох вітчизняних банків. Це, в свою чергу, призводить до скорочення обсягів власних фінансових ресурсів та зменшення ресурсного потенціалу банків. Даний чинник на фоні ускладнення процесу залучення капіталу на міжнародних ринках (зокрема через зміну політики вкладення коштів на нестабільних ринках більшістю європейських банківських груп) обмежує можливості для збільшення ресурсного потенціалу вітчизняних банків. Саме тому на сучасному етапі розвитку банківського сектору в Україні як вагомий чинник формування його ресурсного потенціалу виступають депозити фізичних осіб, основним джерелом яких є заощадження населення. У зв'язку із вищезазначеним винятковою важливістю набуває подальший розвиток теоретичних положень щодо трансформації заощаджень населення в ресурсний потенціал банків та розробка ефективних комплексних заходів, спрямованих на мобілізацію цих заощаджень до банківського сектору.

Зважаючи на значущість проблеми формування ресурсного потенціалу банку на основі заощаджень населення, ця проблематика знайшла широке відображення як у зарубіжній, так і вітчизняній економічній науці.

Незважаючи на значний обсяг досліджень щодо розуміння сутності заощаджень населення та їх ролі в ресурсному потенціалі банків, залишається певна кількість проблемних питань, які потребують поглибленого розгляду. Зокрема, дискусійними і недостатньо дослідженими є питання оцінки характеру і ступеня взаємозв'язку між доходами й заощадженнями населення та ресурсною базою вітчизняних банків; вибору і практичної оцінки ефективності інструментарію, спрямованого на трансформацію заощаджень населення у ресурсний потенціал банків;

підвищення стійкості, надійності і прогнозованості депозитних вкладів фізичних осіб та їх перетворення на основне джерело довгострокових ресурсів вітчизняних банків тощо. Усе це зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, визначило його мету, завдання та структуру.

Мета дослідження полягає в уточненні теоретичних засад формування ресурсного потенціалу банку на основі заощаджень населення та розробці практичних рекомендацій щодо активізації процесу залучення заощаджень населення до банківського сектору.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- уточнити сутність поняття «заощадження населення»;
- визначити роль заощаджень населення у формуванні ресурсного потенціалу та систематизувати чинники, що їх зумовлюють;
- систематизувати існуючі наукові підходи до трансформації заощаджень населення в ресурси банку;
- оцінити сучасні тенденції та закономірності формування ресурсного потенціалу вітчизняних банків;
- проаналізувати умови і чинники залучення заощаджень населення банками України, резерви нарощування ресурсної бази банків за їх рахунок;
- визначити вплив використовуваного банками інструментарію депозитної політики на формування ресурсного потенціалу;
- запропонувати напрями вдосконалення системи формування ресурсного потенціалу банків на основі заощаджень населення;
- визначити співвідношення вартості та обсягів залучення банками коштів населення за допомогою економіко-математичного моделювання;
- розробити концептуальну модель системи страхування вкладів фізичних осіб як інструменту залучення заощаджень населення до банківського сектору України.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у такому:

удосконалено:

- економічний зміст поняття «заощадження населення», під яким запропоновано розуміти систему відносин між населенням та господарюючими суб'єктами, що виникають в процесі відокремлення доходів населення з метою збереження їх у різних формах (грошова, натурально-речова, фінансові активи) для покриття майбутніх потреб та/або використання як інвестиційного ресурсу. На відміну від існуючих, запропоноване визначення дозволяє деталізувати джерела та процедуру виникнення доходів населення, визначити мету їх збереження та примноження, що надає можливість знаходити оптимальні методи трансформації заощаджень у ресурси банку;
- визначення сутності ресурсного потенціалу банку, який, на відміну від існуючих підходів, розглядається як інтегрована сукупність наявної ресурсної бази банку, її ключових характеристик (вартості, стабільності і прогнозованості джерел ресурсів), умов використання ресурсів (кон'юнктура зовнішнього середовища), яка за умов здатності банківського менеджменту ефективно використовувати ресурси, трансформується у

фінансовий результат. Такий підхід до інтерпретації поняття дозволяє враховувати кількісний, якісний та компетенційний аспекти формування та реалізації ресурсного потенціалу банку;

- методичні підходи до визначення складових системи гарантування вкладів фізичних осіб, а саме - передбачено створення механізму додаткового страхування депозитних вкладів населення на суму, що перевищує межу гарантованої компенсації, що, в свою чергу, сприятиме залученню до банківського сектору значних за обсягом довгострокових джерел формування ресурсного потенціалу банку;

дістали подальшого розвитку:

- система класифікаційних ознак розподілу заощаджень населення за рахунок виділення критеріїв «за ступенем ліквідності» та «за часом існування», яка на відміну від існуючих, розкриває умови і цілі нагромадження та визначає можливості з удосконалення процесу формування заощаджень населення та їх трансформацію у ресурсний потенціал банку;

- обґрунтування структури та характеру взаємозв'язків у системі формування ресурсного потенціалу банку на основі заощаджень населення завдяки розширенню суб'єктно-об'єктного складу системи, взаємодія між елементами якої базується на принципах раціональності, системності та альтернативності, відповідному методично-інструментальному та інформаційно-аналітичному забезпеченні;

- чинники впливу на залучення заощаджень населення до банківського сектору та їх перетворення на ресурсний потенціал банків завдяки обґрунтуванню та виокремленню: групи безпосереднього ринкового впливу (процентна політика, депозитна політика, рекламно-маркетингова та іміджева політика банків); групи обмежувально-регулятивного впливу (нормативи, грошово-кредитна політика, система гарантування вкладів) та групи інформаційно-консультативного впливу (системи рейтингів банків, поширення експертних висновків, інформаційно-аналітичних оглядів, брокерські чи консалтингові послуги населенню, фінансова грамотність та освіта населення тощо);

- періодизація етапів залучення заощаджень населення для формування ресурсного потенціалу банків завдяки визначенню зв'язку між ними;

- систематизація чинників, які визначають залежність банківських ресурсів від депозитів фізичних осіб та обумовлюють роль заощаджень населення у формуванні ресурсного потенціалу банків, з огляду на врахування таких з них як: кон'юнктура ринку кредитно-депозитних послуг, доступність зовнішніх запозичень, особливості нормативно-правового регулювання діяльності банків у сфері залучення заощаджень населення тощо;

- методичний підхід до оцінки результативності впливу банків на процес формування ресурсів на основі заощаджень населення, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на виокремленні індивідуального характеру взаємозв'язку між кількістю депозитних програм, процентними ставками, рейтингом надійності банків і темпами приросту депозитів,

середньою залежністю ресурсів банку від депозитів населення та середньою часткою строкових коштів у депозитному портфелі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції можуть бути базою для розробки й обґрунтування політики розвитку ресурсного потенціалу вітчизняних банків на основі активізації процесів залучення заощаджень населення.

Окремі положення роботи було впроваджено у практику вітчизняних банків, а саме: Регіонального відділення № 3 ПАТ «Альфа-Банк» (м. Харків) - авторський підхід до активізації процесів залучення коштів населення до банку, який базуються на застосуванні оптимізаційних економіко-математичних моделей (довідка від 20.08.2012 № 283/08-125/8), ПАТ «Східно-Український банк «Грант» (м. Харків) - пропозиції щодо запровадження механізму додаткового захисту депозитів (довідка від 20.06.2013 р.№ 175/02-1-01). Практичні рекомендації та результати дисертаційного дослідження, пов'язані з процесом залучення заощаджень населення до банку, його активізацією та оптимізацією в умовах сучасного розвитку банківського сектору, були використані Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації при розробці Програми економічного і соціального розвитку Харківської області на 2012 рік (довідка від 24.10.2012 № 05-1-38/2319д).

Теоретичні положення та окремі практичні розробки, що містяться в дисертації, використовуються в навчальному процесі Харківського інституту банківської справи УБС НБУ (м. Київ) при викладанні дисциплін «Гроші та кредит», «Банківське обслуговування населення» та «Ощадна справа в Україні» (довідка від 14.01.2013).

4. Банківські послуги в контексті підвищення конкурентоспроможності банків: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Базадзе Каміла Мамуківна; Університет банківської справи Національного банку України (м. Київ). – Київ, 2014.

Сучасний розвиток економіки засвідчує, що сфера послуг, включаючи банківські, відіграє у ній домінуючу роль. Банківські послуги, що почали активно розвиватися наприкінці ХХ – початку ХХІ століття, стали потужним джерелом розвитку не лише фінансової сфери, але й міжнародної економіки загалом. Сьогодні банки є одними з найбільш впливових суб'єктів економіки, а банківські послуги визначають вектори економічного розвитку не лише окремих регіонів, але й цілих країн. Тому дослідження концептуальних підходів сучасних банків до розвитку банківських послуг та забезпечення на цій основі сталих конкурентних позицій на ринку є особливо своєчасним та актуальним.

Характерною тенденцією розвитку ринку банківських послуг є перманентні модифікації зовнішнього середовища, передусім – загострення конкуренції.

Дослідження показують, що в сучасних умовах відбувається кардинальна трансформація характеру банківської конкуренції та особливостей формування конкурентних переваг банків. На цьому тлі

спостерігається зміна акцентів самих банків відносно виділення ключових чинників конкурентоспроможності, а саме – перехід від переважно об’ємних, ресурсних чи просторових чинників (величина капіталу, активів, обсяги інвестицій, розміри кредитно-інвестиційного портфеля, регіональна мережа тощо) до якісних детермінантів конкурентоспроможності.

У цьому контексті проблеми підтримки конкурентоспроможності банків за рахунок системного та цілеспрямованого підходу до надання банківських послуг, починаючи від розроблення ідей, проектування послуг, формування їх параметрів і виявлення цільової аудиторії і завершуючи застосуванням інноваційних технологій дистанційного обслуговування клієнтів, набувають особливо важливого значення.

Зважаючи на виняткову актуальність, дослідження проблем розвитку банківських послуг у контексті забезпечення конкурентоспроможності банків широко відображуються у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. У своїх дослідженнях науковці розглядають сутність банківських послуг, їх відмінність від суміжних категорій «банківська операція» та «банківський продукт», вивчають природу та особливості конкуренції на ринку банківських послуг, аналізують засади конкурентоспроможності банків та її зміст у контексті розвитку банківських послуг тощо.

Незважаючи на достатню кількість публікацій, доцільно виділити й низку малодосліджених питань щодо розвитку банківських послуг та банківської конкурентоспроможності. Так, на наш погляд, недостатньо досліджені особливості конкурентоспроможності саме з огляду на специфіку банківської діяльності та банківських послуг; неповною мірою оцінений вплив банківських послуг на конкурентні позиції банків загалом та інноваційних банківських послуг і технологій на ринкову конкурентоспроможність банків зокрема.

Окрім цього, недостатньо системних досліджень щодо дієвих способів забезпечення конкурентоспроможності саме в контексті розвитку банківських послуг та банківського обслуговування клієнтів. Усе це актуалізує тему дисертаційного дослідження, його мету та комплекс поставлених завдань для забезпечення її досягнення.

Мета дисертаційного дослідження полягає в уточненні теоретико-методологічних засад та розробленні методичних підходів та практичних рекомендацій з активізації розвитку банківських послуг у контексті забезпечення конкурентоспроможності банків.

Відповідно до поставленої мети в роботі вирішено такі завдання:

- уточнити сутність поняття «банківська послуга», вдосконалити класифікацію банківських послуг;
- узагальнити представлені в сучасній науковій думці підходи до розуміння конкурентоспроможності банку та основних складників її забезпечення;
- уточнити теоретико-методологічні засади та конкретизувати напрями, способи й інструменти підвищення конкурентоспроможності банків у процесах розширення переліку та підвищення якості банківських послуг;
- дослідити сучасні тенденції розвитку банківських послуг та ідентифікувати внутрішні й зовнішні детермінанти впливу на асортимент

банківських послуг в Україні;

- проаналізувати конкурентні переваги та оцінити конкурентоспроможність банків у процесі надання банківських послуг;

- оцінити вплив якості банківських послуг на конкурентні позиції банків;

- оцінити можливі зрушення та зміни у підходах банків до надання банківських послуг в Україні з урахуванням домінуючих тенденцій у зовнішньому середовищі;

- розробити рекомендації щодо розвитку інноваційних банківських послуг та визначити сфери і напрями їх впливу на конкурентоспроможність банків;

- встановити ключові проблеми та визначити пріоритетні вектори підвищення якості банківських послуг та вдосконалення обслуговування клієнтів вітчизняними банками для підвищення конкурентоспроможності банків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в такому:

удосконалено:

поелементну та ієрархічну структури процесу розвитку банківських послуг за рахунок виокремлення в ній чотирьох рівнів (ринкового, функціонального, інструментального й сервісного). Запропонований підхід дозволяє привести ключові ресурси й стратегічні компетенції банків у сфері проектування, розроблення, просування і безпосереднього надання банківських послуг у відповідність до їх цілей та умов зовнішнього середовища та цілеспрямовано впливати на зміцнення їх конкурентних позицій та покращення ключових показників ефективності (KPI) їх діяльності;

підходи до визначення причинно-наслідкових взаємозв'язків та взаємозалежностей, що існують між елементами інноваційної асортиментної політики банку та KPI завдяки виокремленню трьох сфер впливу (ринкової, операційної та фінансово-економічної) інновацій на банки та обґрунтуванню зв'язку між їх індикаторами та показниками асортиментної політики. Це дає змогу встановити, яким чином опосередковується вплив сучасних банківських інновацій на ринкову конкурентоспроможність банку і як створюється фундамент для побудови методики оцінки та прогнозування ефективності інноваційної асортиментної політики банку в контексті її впливу на конкурентоспроможність;

методичні підходи до оцінки рівня конкурентоспроможності банків на основі застосування функції Харінгтона та обґрунтування й застосування набору індикаторів конкурентоспроможності банку, пов'язаних із розробленням, наданням та просуванням на ринок банківських послуг, що дає змогу максимально повно врахувати всі аспекти роботи банку та уникнути суб'єктивізму при оцінюванні;

набули подальшого розвитку:

визначення сутності та особливостей банківських послуг, яке базується на розмежуванні даного поняття з поняттями «банківська операція» і «банківський продукт» та формуванні специфічної фундаментальної тріади «споживач – потреби – банк»;

визначення сутності поняття «конкурентоспроможність банку», що ґрунтується, з одного боку, на основних положеннях та фундаментальній ідеології сучасних теорій конкуренції, конкурентних переваг та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, а з іншого – враховує базисні засади діяльності банків;

обґрунтування аналітичного інструментарію дослідження перспективних напрямів подальшого розвитку ринку банківських послуг шляхом ідентифікації ключових детермінантів впливу на асортимент банківських послуг. Це створює нові можливості для розширення асортименту банківських послуг;

науково-методичні підходи до встановлення взаємозв'язку та взаємозалежності між рівнем якості банківських послуг та рівнем конкурентоспроможності банків шляхом ідентифікації найбільш важливих параметрів якості послуг, що визначають конкурентоспроможність банку. Урахування цих підходів сприятиме удосконаленню банківського менеджменту в частині підвищення якості банківських послуг;

методичні підходи до оцінювання якості банківських послуг, що базуються на розумінні їх фундаментальних чинників і специфіки, враховують ключові зміни у взаємовідносинах між банками і клієнтами, а також активне застосування у банках технологічних інновацій.

Практичне значення сформульованих автором у дисертації теоретичних і практичних положень, висновків та рекомендацій полягає в тому, що вони можуть бути методологічною базою для побудови ефективної системи розвитку банківських послуг та забезпечення на основі цього високої конкурентоспроможності банків в умовах трансформації зовнішнього середовища. Зокрема, ПАТ «Регіонбанк» упровадив у свою діяльність систему управління якістю банківських послуг для підвищення рівня конкурентоспроможності банку на регіональному ринку банківських послуг (довідка № 01-37/1870 від 19.11.2012 р.); ПАТ «Східно-український банк «Грант» – авторську методику комплексної оцінки конкурентоспроможності банків на ринку банківських послуг на основі трьох основних груп показників (ринкової активності, операційної ефективності та організаційно-управлінських показників) (довідка № 1750/02-1-01 від 20.06.2013 р.); ПАТ «УкрСиббанк» – методику оцінки якості банківських послуг для підвищення рівня якості послуг, що надаються банком (довідка № 21-1/19452 від 09.07.2013 р.). Окремі висновки та рекомендації впроваджено в навчальний процес факультету банківської справи Харківського інституту банківської справи УБС НБУ при викладанні дисциплін «Аналіз банківської діяльності», «Банківські операції», «Центральний банк і грошово-кредитна політика», «Гроші та кредит» (акт про впровадження від 14.01.2013 р.).

Науково-дослідні теми, що виконувалися на замовлення Національного банку України

1. Стратегічний розвиток банківського сектору регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності (на прикладі Харківського регіону) (№ 0114U003033)

Науковий керівник науково дослідної роботи: завідувач кафедри банківської справи ХІБС УБС НБУ (м. Київ), доктор економічних наук Б.В. Самородов.

Замовник: Управління Національного банку України в Харківській області

Термін виконання: січень 2014р. – грудень 2016р.

Актуальність дослідження.

Найважливішим стратегічними завданням забезпечення макроекономічної збалансованості економіки України та підвищення рівня її конкурентоспроможності на світовому ринку сьогодні є визначення оптимальних шляхів розвитку банківського сектору регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності. Активізація економічного розвитку обумовлює необхідність створення цілісної системи узгодження інтересів фінансових установ щодо розширення темпів, напрямків і механізмів акумуляції та трансформації фінансових ресурсів, реалізації активних операцій, забезпечення достатності власних ресурсів з метою мінімізації ризиків та досягнення пріоритету фінансової стабільності.

В умовах подолання негативних наслідків фінансових криз суттєво ускладнюється механізм забезпечення стабільності банківської системи, що є основою для прийняття раціональних рішень у сфері капіталовкладень та сприяє ефективній діяльності господарських суб'єктів. Рівень фінансової стабільності банківського сектору передбачає об'єктивне визначення її поточного й бажаного станів, скоординоване управління фінансовими ресурсами банківської установи, вибір таких управлінських рішень, котрі сприяли б покращенню фінансових показників, як індикаторів рівня ризиків банку. Тому питання стратегічного розвитку банківського сектору регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності в мезопросторі є актуальним.

Метою науково-дослідної роботи є теоретичне узагальнення та впровадження прикладного інструментарію оптимізації стратегічного розвитку банківського сектору регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності.

Об'єктом дослідження є регіональні аспекти стратегічного розвитку банківського сектору України.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади стратегічного розвитку банків з урахуванням відповідних регіональних особливостей у контексті забезпечення фінансової стабільності.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішено низку таких наступних завдань:

- досліджено сучасні тенденції макроекономічного розвитку економіки України;
- систематизовано індикатори макроекономічного розвитку Харківського регіону;
- визначено вплив показників макроекономічного розвитку на фінансову стабільність банків Харківського регіону;
- проаналізовано основні тенденції зміни узагальнюючих показників діяльності банків України;
- проведено аналіз ефективності стратегічного розвитку банківського сектору у контексті забезпечення фінансової стабільності банків Харківського регіону.
- проведено діагностику фінансового розвитку банків Харківського регіону та їх вплив на стабільність банківського сектору України
- запропоновані організаційно-економічний підхід до управління стратегічним розвитком банків;
- обґрунтовано доцільність використання сучасних методів моделювання стратегічного розвитку банківського сектору Харківського регіону.

Методи дослідження.

У роботі відповідно до поставлених завдань використано такі методи дослідження:

- теоретичне узагальнення: при аналізі філософського напрямку розуміння поняття «розвиток»; для узагальнення теорій, що пояснюють дію різноманітних факторів банківської системи на темпи і пропорції економічного розвитку; для узагальнення методичного інструментарію прогнозування банківських криз; для вивчення та систематизації існуючих теоретичних підходів до визначення змісту та структурних складових стабільності банківської системи;
- аналіз і синтез: для наведення методичних основ аналізу стратегії розвитку банківського сектору, диференціації і узагальнення складу факторів впливу на стабільність банківського сектору з урахуванням регіональних особливостей;
- фінансовий та економічний аналіз: для розробки дієвих підходів щодо діагностики фінансового стану та функціонування банків та оптимізації фінансових показників діяльності банків;
- кореляційний і регресійний аналіз: при визначенні факторного впливу показників макроекономічного розвитку на обсяг проблемної заборгованості у структурі кредитного портфеля банківського сектору з метою встановлення взаємозв'язків між дисбалансами фінансового сектору економіки та індикаторами макроекономічної динаміки розвитку економіки України;
- системний аналіз: для розробки методичних підходів щодо діагностики та оптимізації стратегічного розвитку банківського сектору з урахуванням регіональних особливостей.

Основні результати.

1. Сучасні тенденції макроекономічного розвитку національної економіки свідчать, що в Україні відбувається заміщення впливу традиційних фіскальних механізмів на інші, що, врешті-решт, призводить до викривлення державної економічно-фінансової політики, що негативно впливає на стан національної економіки. Аналіз національної економіки визначає, що на даний час з'являються істотні ризики через досить слабкі фінансові показники економіки України, а отже, й можливості падіння обмінного курсу і посилення економічної нестабільності. В той же час, будь-яка національна економіка прагне до стійкого збалансованого стану, як на макро-, так й на мезо- та мікрорівнях. При цьому важливою умовою досягнення економічної рівноваги є сукупність елементів, обумовлених організаційно - економічними відносинами в національній економіці. Економічна рівновага представляє собою збалансований стан національної економіки, яка складається в результаті, з одного боку, в процесі пристосування й саморегулювання господарюючих суб'єктів, а з іншого - в результаті макроекономічного регулювання.

2. Незважаючи на кризовий економічний стан, розвиток Харківського регіону в 2014 р характеризується незначним відновленням. При цьому екстенсивні методи державного регіонального управління вже не виконують завдання регулювання пропорцій регіонального розвитку. Завданням нової регіональної політики має стати пошук нових методів структурних змін у господарстві регіону. Позитивні соціально-економічні зміни в розвитку Харківського регіону створять умови для ефективного розвитку й банківського сектора Харківщини.

3. Різноманіття коефіцієнтних, індексних та агрегатних підходів дозволяє стверджувати, що необхідно сконцентруватись на таких, що зможуть описувати банківську систему без необхідності в абсолютних дефініціях та показниках, що використовують коефіцієнтний підхід. Треба відкинути як такі, підходи, що ґрунтуються на порівнянні між собою певних абсолютних показників господарсько-фінансової діяльності. Відповідно, агрегатні підходи не дають змоги оперативного прогнозування внаслідок необхідності для їх використання великої кількості показників різних сфер економічної діяльності, а отже, для їх отримання та обробки необхідний час. Запропонований підхід до датування банківських криз дозволяє обчислити індекс вразливості банківського сектору, що містить лише показники, до яких є оперативний доступ (а саме: обсяги сукупних кредитів рефінансування, небанківських депозитів та показник діючої облікової ставки), та подальшого порівняння отриманих значень із лімітами для шокової ситуації, а також м'якого та жорсткого типів кризи задля більш детального визначення природи кризових явищ.

Поряд з цим, економіко-математичне моделювання залежності обсягу простроченої заборгованості від макроекономічних показників та показників банківської діяльності вказує на існування тісного зв'язку та створює вагомий вплив на обсяг проблемної заборгованості, що спричиняє необхідність не тільки управління проблемною заборгованістю, а і здійснення регулювання рівня макроекономічних показників.

4. Визначення основних тенденцій зміни узагальнюючих показників діяльності банків України дозволили зробити висновок, що на сьогодні вітчизняним банкам необхідно впроваджувати новітні технології щодо ефективного попередження проблемних ситуацій, які мають ґрунтуватися на сучасних науково-обґрунтованих методологіях та діагностичних підходах та на дієвому розрахунковому інструментарії, що дозволить застосовувати превентивні дії, направлені на попередження недостатньої (або навіть негативної) динаміки у забезпеченні ефективності своєї діяльності.

5. Стабілізація банківської системи у посткризовий період значною мірою була досягнута за рахунок більш консервативної кредитної стратегії банків в умовах жорстких регулятивних вимог з боку НБУ, підвищеної схильності економічних суб'єктів до мінімізації ризиків, орієнтації на інвестування в цінні папери замість розширення кредитування, орієнтації на погашення власних боргів. Таким чином, створення механізму забезпечення фінансової стабільності потребує системного підходу до всіх складових фінансової системи у їх взаємодії та під впливом зовнішніх факторів, породжених глобалізаційними процесами, що забезпечить досягнення синергетичного ефекту через відновлення її цілісності.

6. Проведена діагностика фінансового розвитку банків Харківського регіону свідчить, що станом на 01.10.2014 в Харківський регіон представлений 21 банком, які мають мережу своїх філій та відділень більшу за 10 представництв. Порівнюючи кількість таких банківських установ із кількістю населення Харківської області, важливим фактом є також зменшення показника кількості банків, що представлені у Харківському регіоні більш ніж 10 відділеннями, на 1 млн. населення Харківської області. Станом на 01.10.2014 року його значення склало 7,7 банків на 1 млн. населення, що на 1,8 одиниці менше ніж у 2013 році.

Разом з тим, питома вага обсягу активів банків Харківського регіону в загальних активах вітчизняного банківського сектора станом на 01.10.2014 року складає 3,76 %. Дане значення є другим найнижчим значенням протягом всього звітного періоду з 2006 по 2014 роки.

Вкладення в цінні папери банками Харківського регіону характеризується нестабільною динамікою. Так, станом на 01.10.2014 року вкладення в цінні папери зменшилися більше ніж у 2 рази (-107,41 %) порівняно із попереднім II кварталом 2014 року. В цілому негативна динаміка по даному показнику спостерігається у 20 звітних періодах, при чому найбільше зменшення вкладень в цінні папери у III кварталі 2014 року (-107,41 %), а максимальне зростання розміру вкладень мало місце у III кварталі 2007 року (28,85%), що відбулося в основному за рахунок збільшення суми цінних паперів в портфелі банку до погашення з 501,84 млн. грн до 836,07 млн. грн та суми цінних паперів в портфелі банку на продаж з 234,45 млн. грн до 260,71 млн. грн.

Аналізуючи ситуацію із зобов'язаннями банківського сектора України в цілому та Харківського регіону, зокрема, а саме загальний їх обсяг та депозити юридичних та фізичних осіб, слід зауважити, що в протягом 2006-2014 років обсяг загальних зобов'язань вітчизняного банківського сектору стабільно зростає та станом на 01.10.2014 року складає 1145,803

млрд. грн, що є максимальною сумою зобов'язань порівняно з усіма звітними періодами.

7. Складовими ефективного механізму управління стратегічним розвитком банку є методи аналізу, планування і прогнозування та інструменти реалізації цільових проектів. Методи аналізу, планування і прогнозування сприяють реалізації континуальної підсистеми визначення науково-обґрунтованих оптимальних фінансових показників діяльності банку, тобто виявленню орієнтирів стратегічного розвитку на основі аналізу поточної діяльності банку і реального оцінювання його поточного фінансового стану. Інструменти, за допомогою яких має втілюватися цільовий проект, є інструментами реалізації континуальної підсистеми забезпечення досягнення орієнтирів стратегічного розвитку банку. Механізм управління стратегічним розвитком банку повинен базуватися на принципах цілеспрямованості, системності, оптимальності, компетентності і зворотного зв'язку, що забезпечить ефективність досягнення визначених цілей його стратегічного розвитку.

Практична цінність результатів.

Методичні та практичні рекомендації щодо узагальнення, використання та формалізації підходів щодо оптимізації стратегічного розвитку банківського сектора регіону у контексті забезпечення фінансової стабільності можуть бути використані як працівниками Національного банку України (застосування сучасних методів математичного моделювання діагностики проблемних ситуацій у діяльності банківського сектору з метою ідентифікації та визначення пріоритетних напрямів забезпечення фінансової стабільності), так і провідними науковцями, коло наукових інтересів є в межах проаналізованих в науковій роботі питань.

Впровадження результатів дослідження.

Основні положення результатів наукового дослідження доповідались, обговорювались і отримали схвальну оцінку на науково-практичних конференціях, серед яких:

1. Всеукраїнська наук.-практ. інтернет-конф. (12 грудня 2013 р., Донецьк: ДонДУУ).
2. Міжнар. наук.-практ. конф. (12–13 груд. 2013 р., Харків : ВД «ІНЖЕК»)
3. III Міжнародна наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (3-4 квітня 2014 р., Харків : ХІБС УБС НБУ)
4. IV наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (16 травня 2014 р., Університет банківської справи Національного банку України (м. Київ).
5. Міжнародна науково-практична конференція (22-23 травня 2014 р., Харків: ВД «ІНЖЕК»).
6. II Міжнародна науково-практична конференція (25-26 вересня 2014 р., Харків: ХІБС УБС НБУ).
7. VII Міжнародна науково-практична конференція (29-30 жовтня 2014 р., Харків: НТУ «ХП»).

Якісний склад учасників.

Над виконанням науково-дослідної теми працювали:

- докторів наук – 3;
- кандидатів наук – 7;
- практичних працівників Національного банку України – 1;
- доцентів – 1;
- аспірантів – 1.

2. Правове забезпечення фінансової безпеки банків України (№0114U003031)

Науковий керівник: доцент кафедри банківської справи ХІБС УБС НБУ, кандидат юридичних наук О.Є. Костюченко.

Замовник: Юридичний департамент Національного банку України

Термін виконання: січень 2014 р. – грудень 2015 р.

Актуальність дослідження: Світова фінансова криза 2008-2009 років викрила значні недоліки державного управління економікою та вади вітчизняного законодавства, яке регулює питання щодо забезпечення фінансової безпеки банків в Україні. Нестабільність світової економіки, дестабілізація мирного життя в Україні негативно позначилось на роботі банківської системи України та вимагає від української держави перегляду існуючих підходів до забезпечення національної безпеки та її невід'ємної складової – фінансової безпеки. Хвиля кризових явищ в Україні довела необхідність вжиття державними органами безпрецедентних заходів щодо забезпечення стійкості вітчизняної банківської системи до дестабілізуючих факторів та загроз. Разом із тим, відсутність історичного досвіду протидії фінансовим ризикам та неефективність моделей правової протидії загрозам призводять до неспроможності держави належним чином впливати на процеси підтримання, захисту та підвищення рівня фінансової безпеки банків. У зв'язку із цим підвищується роль правового забезпечення фінансової безпеки банків в Україні. Організація забезпечення фінансової безпеки як функція управління у сфері правопорядку повинна збалансувати публічні фінансові інтереси усіх господарюючих суб'єктів. У свою чергу, державне управління фінансовими потоками без адміністративно-правових засобів унеможливилює ефективне забезпечення фінансової безпеки в державі.

Сьогодні проблеми правового забезпечення фінансової безпеки в Україні набули виняткового значення. Тому, наукове осмислення напрямків правового забезпечення фінансової безпеки банків в Україні з обґрунтування системи адміністративно-правових засобів забезпечення фінансової безпеки банків сприятиме вирішенню такого науково-практичного завдання як збалансування фінансових інтересів суб'єктів в процесі реалізації правових відносин із забезпечення фінансової безпеки банків.

Метою науково-дослідної роботи є узагальнення основних правових підходів здатних підвищити рівень фінансової безпеки банківської системи України та обґрунтування пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання в цьому напрямку.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішено низку таких взаємопов'язаних завдань:

- узагальнено теоретичні позиції щодо визначення правової природи фінансової безпеки банків;
- розкрито зміст та специфіку повноважень органів державної влади та НБУ щодо забезпечення фінансової безпеки банків;
- обґрунтовано рекомендації, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування з питань фінансової безпеки;

Об'єктом дослідження виступають правовідносини, які виникають в процесі забезпечення фінансової безпеки банків України.

Предметом дослідження є норми чинного законодавства у сфері фінансової безпеки, які відображають специфіку забезпечення фінансової безпеки банків.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань у роботі використовувалися методи як загальнонаукового, так і спеціально-наукового характеру. Методологія дослідження включає застосування таких методів: діалектичного – при розкритті в правовому аспекті змісту поняття фінансова безпека банків та при визначенні підходів до організації роботи державних органів із забезпечення фінансової безпеки банків, дедуктивного – при узагальненні необхідних ознак фінансової безпеки банку, теоретико-прогностичного – в процесі розробки пропозицій по удосконаленню чинного законодавства. Широкого застосування в роботі знайшли категорії та способи формальної логіки: поняття, визначення, доказ, спростування, судження, аналіз, синтез, аналогія, порівняння, узагальнення тощо.

Основні результати. 1. Фінансова безпека банку – це нормативно забезпечений стан, у якому банк, реалізуючи економічну свободу, здатний забезпечити своє функціонування (існування) і захист власних законних фінансових інтересів шляхом протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, у поточному і майбутніх періодах з метою стійкого розвитку.

2. Рівень фінансової безпеки має ключове значення при обранні методів, способів і заходів забезпечення фінансової безпеки суб'єктів.

3. У демократичній правовій державі протидія внутрішнім і зовнішнім загрозам з метою стійкого розвитку суб'єкта за межами правового поля не можлива, а отже, однією зі складових фінансової безпеки банку як явища є правова складова. Ця складова фінансової безпеки призначена впорядкувати відносини між банками, їх контрагентами і державними органами, надати їм правову форму та прогнозованого характеру через правовідносини і закласти в основу законного фінансового інтересу ціннісні орієнтири національної економіки та банку.

4. Правові засоби забезпечення фінансової безпеки банків слід класифікувати за складність змісту на: прості (заборона, дозвіл, зобов'язання) та комбіновані (правові конструкції);

5. Комбіновані правові засоби можна класифікувати так: а) за цільовим призначення державного управління: ідеологічно-орієнтовані; організаційні; виконавчо-розпорядчі; захисні; б) за функціональним призначення фінансової безпеки: доведення стану фінансової безпеки банку до необхідного рівня; стабілізація та підтримання стану фінансової безпеки банку на належному рівні; захист публічних фінансової інтересів у сфері фінансової безпеки.

6. Модифікація та комбінування правових засобів свідчить про те, що один і той же правовий інструмент може виконувати різні практичні завдання, тобто виступати інструментом підтримки стану фінансової безпеки і одночасно захищати публічні фінансові інтереси банків. Визначення особливостей та специфіки кожного окремого правового засобу (інструменту) для визначення його дієвості у сфері фінансової безпеки банків потребує подальших наукових досліджень.

7. Доведено й обґрунтовано відсутність дієвих правових механізмів взаємодії державних органів з питань правового забезпечення фінансової безпеки банків України.

Практична цінність результатів.

Одержані результати можуть бути використані:

- у правотворчості при внесенні змін та доповнень до Конституції України, Законів України «Про основи національної безпеки України», «Про Регламент Верховної Ради України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», підзаконних актів, що регулюють питання, пов'язані із забезпеченням фінансової безпеки банків, а також при підготовці проекту Закону «Про фінансово-економічну безпеку України»;

- у правозастосовчій діяльності при підготовці проектів нормативних актів органів державної влади та НБУ, інформаційно-аналітичної та методичної літератури для удосконалення практики застосування законодавства, яке регулює правовідносини із забезпечення фінансової безпеки банків в Україні;

- у практичній діяльності державних органів та банків при розробці стратегій оптимізації забезпечення фінансової безпеки суб'єктів. Правові засоби забезпечення фінансової безпеки банків, які розкрито у роботі, можуть застосовуватися суб'єктами з владними повноваженнями і банками як правова модель політики фінансової безпеки банку.

Впровадження результатів дослідження. Впровадження результатів дослідження у навчальний процес здійснено під час підготовки відповідних розділів навчально-методичних посібників та при викладанні навчальних дисциплін «Банківське право», «Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності в Україні», «Безпека банківської діяльності», «Правове регулювання фінансової безпеки банку».

Якісний склад учасників. У 2014 році науково-дослідна робота виконувалась – 1 доктором наук, 3 кандидатами наук, 2 практичними працівниками Національного банку України.

Науково-дослідні теми, що виконувалися на замовлення підприємств, установ, організацій

3. Удосконалення стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства з використанням методики розв'язання зворотних економічних задач, призначених для виконання зворотних розрахунків в системі завдань перспективного фінансово-економічного аналізу (№ 0112U001670)

Науковий керівник: директор ХІБС УБС НБУ (м. Київ), д.е.н., проф.
Трийді Олександр Миколайович
Замовник: НПО «Комунар»
Термін виконання: лютий 2012 – лютий 2014

Актуальність дослідження. В якості пріоритетної задачі сучасного етапу економічного розвитку України визначено підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання, посилення відповідальності за кінцеві результати їх функціонування. Як відомо, ефективність діяльності підприємства значною мірою визначається створенням гнучкої організаційно-інформаційної системи управління, яка ґрунтується на таких головних взаємопов'язаних елементах, як планування (прогнозування), облік, аналіз, контроль фінансово-економічних операцій, процесів та явищ.

Ефективна система управління підприємством вимагає сьогодні гармонійного поєднання усіх її елементів. При цьому особливе місце в ній повинно належати саме аналізу, але не тільки ретроспективному, де досліджуються результати діяльності підприємства та фактори, що вплинули на них, на кінець звітної періоду, а й оперативному та перспективному стратегічному аналізу. Саме останні види аналізу можуть результативно впливати на кінцеві результати діяльності підприємства, використовуючи методику зворотних розрахунків в системі задач економічного факторного аналізу.

В зв'язку з тим, що ХІБС УБС НБУ має досвід розробки та впровадження зворотних розрахунків в систему задач спеціалізованих програмних калькуляторів, призначених для виконання фінансових розрахунків, пропонується подальший розвиток цього напрямку.

Впровадження даної розробки дасть можливість підвищити ефективність та результативність фінансово-економічного аналізу як особливої функції та інструменту системи управління підприємством, а також використовувати найсучасніші методи дослідження рядовими користувачами.

Особливістю даної розробки є й те, що усі запропоновані розрахунки можна виконувати в дистанційному режимі з використанням Web- сервісів, що в комплексі дозволить значно знизити трудомісткість та трудовитрати на проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств та установ.

У рамках теми «Удосконалення стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства з використанням методики розв'язання зворотних економічних задач, призначених для виконання зворотних розрахунків в системі завдань перспективного фінансово-економічного аналізу (Зворотні розрахунки)» продовжено роботу щодо забезпечення розрахунків для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств та установ з використанням методів економічного факторного аналізу задля вдосконалення системи аналізу та управління економічною діяльністю

суб'єктів господарювання, недопущення та подолання кризових явищ у фінансово-економічному секторі економіки України.

Метою науково-дослідної роботи є впровадження методики зворотних розрахунків в системі задач перспективного фінансово-економічного аналізу для забезпечення якісного стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження – фінансово-господарська діяльність підприємств та установ.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні підходи до зворотних розрахунків в системі задач перспективного фінансово-економічного аналізу для забезпечення якісного стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства.

Методи дослідження. Під час виконання етапу науково-дослідної роботи використовувались такі наукові методи, як системного та комплексного підходу, взаємозв'язку явищ та процесів, логічного узагальнення, методи економічного факторного аналізу, а також сучасні інформаційні технології та прикладне програмне забезпечення.

Основні результати.

1. узагальнено теоретичні основи зворотних розрахунків та обґрунтовано необхідність їх використання в системі задач економічного факторного аналізу;
2. висвітлено сутність зворотних розрахунків в стратегічному аналізі прибутковості підприємства;
3. розроблено програму розв'язання зворотної задачі прогнозування рівня прибутку підприємства до оподаткування та аналіз факторів, які на нього впливають;
4. розроблено програму розв'язання зворотної задачі прогнозування рівня рентабельності підприємства та аналіз факторів, які на неї впливають;
5. запропоновано алгоритми обчислення прибутку підприємства до оподаткування та його рентабельності, враховуючи специфіку функціонування ДНВП «Об'єднання Комунар»;
6. представлено опис програми для вирішення зворотних задач та інструкції користувача;
7. впроваджено методику зворотних розрахунків в систему задач перспективного фінансово-економічного аналізу для забезпечення якісного стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства;
8. надання Замовнику невиключної безстрокової ліцензії на використання комп'ютерної програми для проведення зворотних розрахунків в системі задач перспективного фінансово-економічного аналізу.

Якісний склад учасників.

Над виконанням науково-дослідної теми працювали:

1 доктор наук, 4 – кандидати наук.

4. Розвиток системи фінансового менеджменту підприємства (№ 0114U003032).

Науковий керівник: Заст. директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків ХІБС УБС НБУ, доктор економічних наук, професор Г.М. Азаренкова

Замовник: ТОВ «Нью Систем АМ»

Термін виконання: січень 2014 – грудень 2015 рр.

Актуальність дослідження. Сучасна ринкова економіка має складну і розгалужену структуру, яка включає в себе підприємства різних галузей матеріального виробництва і сфери послуг, бюджетні установи, приватні фірми, банки, страхові компанії, інвестиційні фонди тощо. Незважаючи на те, що вони випускають різноманітні види продукції, виконують певні роботи та надають спеціальні послуги: об'єднує їх те, що всі ці підприємства у своїй діяльності формують і використовують фінансові ресурси.

Сфера фінансів є доволі складною і розгалуженою і зазнає постійних змін, відповідно до змін економічних умов. Складність і багатогранність фінансових відносин господарюючого суб'єкта визначає необхідність організації високоефективного управління його фінансами.

Метою науково-дослідної роботи є удосконалення теоретичних положень та підходів щодо формування системи фінансового менеджменту підприємства.

Для досягнення мети в роботі були поставлені та вирішені такі завдання:

визначити концептуальні засади формування системи фінансового менеджменту підприємства;

з'ясувати організаційні засади формування системи фінансового менеджменту підприємства;

виявити інформаційне забезпечення системи фінансового менеджменту підприємства.

Об'єкт дослідження є процес формування системи фінансового менеджменту підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні положення та підходи щодо формування системи фінансового менеджменту підприємства.

Методи дослідження. В науково-дослідній роботі використані такі наукові методи: критичного аналізу та узагальнення (для розроблення концепції формування системи фінансового менеджменту підприємства); системного аналізу (для з'ясування організаційних засад формування системи фінансового менеджменту підприємства; для визначення інформаційного забезпечення системи фінансового менеджменту підприємства).

Основні результати. У процесі виконання науково-дослідної роботи були отримані результати, які мають як наукову, так і практичну цінність:

систематизація методів управління та оцінки фінансових ресурсів підприємства, яка на відміну від існуючих включає в себе переваги кожного з них, що дає можливість підвищити оперативність прийняття управлінських

рішень для максимізації добробуту власників підприємства.

Практична цінність результатів дослідження. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані авторами теоретичні підходи поглиблюють і розширюють коло досліджень сучасної економічної науки з проблем формування системи фінансового менеджменту підприємства.

Впровадження результатів дослідження.

Основні положення науково-дослідної роботи використовуються в навчальному процесі Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України при викладанні дисциплін «Фінансовий менеджмент» та «Управління фінансовою стабільністю суб'єктів господарювання».

Одержані результати науково-дослідної роботи були обговорені на круглому столі, який проводився в Харківському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). В ньому приймали участь викладачі кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки та фахівці ТОВ «Нью Системс АМ». На круглому столі обговорювалися проблемні питання, присвячені удосконаленню теоретичних положень та підходів щодо формування системи фінансового менеджменту підприємства (протокол від 25 червня 2014 року № 11).

Якісний склад учасників.

Над виконанням науково-дослідної теми працювали:

1 – доктор економічних наук, професор; 4 – кандидати економічних наук, доценти; 1 - викладач; 2 – студенти.

5. Моделювання поведінки платників податків з урахуванням економічних та соціально-психологічних факторів їх мотивації (№ 0111U010203)

Науковий керівник: завідувач кафедри фінансів ХІБС УБС НБУ (м. Київ), д.е.н., проф. Жихор Олена Борисівна.

Замовник: Головне управління економіки Харківської обласної державної адміністрації

Термін виконання: 4 квартал 2011 – 4 квартал 2014 рр.

Актуальність дослідження. Норми оподаткування, які створює та законодавчо закріплені у державі, встановлюють певний порядок передачі платниками податків коштів у державні бюджети різних рівнів та цільові фонди у формі обов'язкових платежів. Неухильне дотримання норм податкового законодавства забезпечує наповнення бюджетів усіх рівнів, а це, в свою чергу, є необхідною умовою вирішення економічних, політичних і соціальних програм, що стоять перед суспільством і державою. На даний час є підстави стверджувати, що ухилення від платежів до бюджету стало нормою поведінки багатьох керівників суб'єктів оподаткування. В результаті проведення тіньових операцій держава недоодержує належних їй коштів. За оцінками експертів Міністерства економіки України в «тіні» перебуває понад

120 млрд. грн., а за даними Департаменту економічної стратегії Міністерства економіки за I півріччя 2006 року рівень «тінізації» економіки склав 50% [20, с. 9]. Несплата податків досягає таких масштабів, коли вона із економіко-соціальної проблеми поступово перетворюється в проблему економічної безпеки держави, зокрема її регіонів. Для управління процесами оподатковування важливо виявити закономірності у податковій поведінці платниками податків, а також врахувати основні фактори, які впливають на прийняття ними рішення про сплату податків.

Метою науково-дослідної роботи є розробка моделі податкової поведінки економічних суб'єктів, яка враховує сукупність економічних та психологічних факторів мотивації платників податків, а також динамічний характер їх поведінки, що виявляється в інерції змін співвідношення між офіційними та тіншовими обсягами діяльності.

Об'єктом дослідження є діяльність економічних суб'єктів регіону.

Предметом дослідження є методи оцінки тіншової економіки регіону.

Методи дослідження. Основними методами, які використовуються у науково-дослідній роботі є розробка моделі податкової поведінки економічних суб'єктів, яка враховує сукупність економічних та соціально-психологічних факторів мотивації платників податків, а також динамічний характер їх поведінки, що виявляється в інерції змін співвідношення між офіційними та тіншовими обсягами діяльності. Ця модель повинна дозволити більш точно прогнозувати надходження податків і внесків у бюджет і цільові фонди, як при відсутності змін у системі оподатковування, так і при зміні її параметрів. Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань дослідження:

розробити модель податкової поведінки економічних суб'єктів, яка враховує сукупність економічних та соціально-психологічних факторів мотивації платників податків;

розробити методику розрахунку обсягів тіншової економічної діяльності;

виконати перевірку адекватності моделі податкової поведінки економічних суб'єктів на основі ретроспективних статистичних даних на прикладі підприємств Харківської області (за видами економічної діяльності).

Основні результати.

У процесі виконання науково-дослідної роботи були отримані результати, які мають як наукову, так і практичну цінність:

- розроблено економіко-математичну модель податкової поведінки економічних суб'єктів з урахуванням економічних та психологічних факторів мотивації платників податків, а також динамічного характеру їх поведінки, що дозволяє підвищувати точність прогнозування надходжень податків та зборів у бюджет і завдяки цьому - підвищити ефективність планування бюджетних видатків регіональним органам влади, створює підґрунтя для покращення та підвищення ефективності системи оподаткування. Зокрема, запропоновано методику кількісної ідентифікації параметрів моделі, яка дозволяє визначити співвідношення між параметрами у відповідності з статистичними даними про динаміку поведінки суб'єктів економічної діяльності.

- методичний підхід до оцінки обсягів тіньової економічної діяльності, що, на відміну від існуючих, базується на використанні фінансового та монетарного методів і дозволяє визначити обсяги тіньової економічної діяльності у абсолютних величинах, врахувати вплив отриманого підприємствами доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на величину проміжних витрат при зміні обсягів виробництва, та є підґрунтям підвищення ефективності управління бюджетним процесом і прогнозування бюджетних надходжень, формування коригувальних управлінських впливів при визначенні економічних пріоритетів регіону (країни).

Практична цінність результатів дослідження.

У практичному відношенні дослідження спрямоване на вдосконалювання прогнозування надходжень податків, зборів і обов'язкових платежів у бюджет і цільові фонди, підвищення на цій основі ефективності бюджетного процесу на різних рівнях державного управління.

Впровадження результатів дослідження.

Розроблений методичний підхід до оцінки обсягів тіньової економічної діяльності впроваджено в навчальний процес, навчальна дисципліна «Економічна безпека» для студентів 5 курсу спеціальності «Фінанси і кредит».

Якісний склад учасників.

Над виконанням наукового-дослідної теми працювали : 2 – доктора наук; 1 – кандидат наук.

6. Розробка методики оцінки фінансової безпеки підприємства ПАТ «Турбогаз» (№ 0111U010202)

Науковий керівник: директор ХІБС УБС НБУ (м. Київ), д.е.н., проф. Тридід Олександр Миколайович

Замовник: ПАТ «Турбогаз»

Термін виконання: III квартал 2011 – II квартал 2014 рр.

Актуальність дослідження. В сучасних умовах господарювання всі підприємства України функціонують у економічних умовах, які постійно змінюються. Проте не лише вплив факторів зовнішнього середовища негативно впливає на діяльність підприємств, а й відсутність забезпечення відповідного рівня фінансової стійкості. Позитивні значення показників фінансової стійкості є підґрунтям для нормального функціонування підприємств і поступового зростання їх економічного потенціалу. Оцінювання фінансової стійкості є важливою складовою системи фінансового менеджменту підприємства, необхідною передумовою його фінансової безпеки та стабільного розвитку. Тому саме зараз, у час підвищення процесів глобалізації в економіці, забезпечення фінансової стійкості та управління нею є одним із пріоритетних завдань.

Метою науково-дослідної роботи є удосконалення методичного підходу до оцінювання фінансової безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання фінансової безпеки ПАТ «Турбогаз».

Предметом дослідження є теоретико-методичні положення та підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства.

Методи дослідження.

Методичний підхід до експрес-оцінювання фінансової надійності підприємства, який на відміну від існуючих, при визначенні її статичного рівня враховує вагомість фінансових показників – майнового положення, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності, рентабельності, та відслідковує в оскільки разів фактичне значення фінансового показника є більшим або меншим за нормативне; система принципів оцінювання фінансової стійкості підприємства за рахунок введення до їхнього складу групи принципів оцінювання руху капіталу. Це дало змогу розподілити принципи оцінювання фінансової стійкості підприємства на загальні та спеціальні, що забезпечує більш об'єктивний підхід до здійснення цього процесу;

методичний підхід до експрес-оцінювання фінансової стійкості підприємства, який відрізняється від існуючих: виокремленням показників у групи, що характеризують формування капіталу, його розподіл та використання; застосуванням методу сигмальних відхилень для визначення статичного рівня фінансової стійкості підприємства;

Основні результати і практична цінність.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані авторами теоретичні та методичні підходи поглиблюють і розширюють коло досліджень сучасної економічної науки з проблем оцінювання фінансової безпеки підприємства.

Впровадження результатів дослідження.

Основні положення науково-дослідної роботи використовуються в навчальному процесі Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України при викладанні дисциплін «Управління фінансовою стабільністю підприємства», «Економічна безпека» та «Фінансовий менеджмент».

Одержані результати науково-дослідної роботи були обговорені на круглому столі, який протягом 2011-2014 рр. відбувався в Харківському інституті банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). В ньому приймали участь викладачі кафедри фінансів та економічної безпеки та фахівці ПАТ «Турбогаз». На круглому столі обговорювалися проблемні питання щодо оцінювання фінансової безпеки підприємства та шляхи їх вирішення (протокол від 26 червня 2012 року № 13; протокол від 26 червня 2013 року № 13; протокол від 25 червня 2014 року № 11).

Якісний склад учасників.

У виконанні НДР брало участь: 1 - доктор наук, 1- кандидат наук.

Науково-дослідні теми, що виконувалися на ініціативних засадах

7. Управління ресурсами машинобудівного підприємства (на прикладі ДНВП «Об'єднання Комунар») (№0114U003869).

Науковий керівник: завідувач кафедри обліку і аудиту ХІБС УБС НБУ (м. Київ), доктор економічних наук, професор Т.В. Давидюк; завідувач кафедри менеджменту та бізнесу доктор економічних наук, професор А.В. Доронін

Термін виконання: червень 2014 – червень 2017 р.

Актуальність дослідження.

Забезпечити оптимальний розвиток підприємства у високодинамічному підприємницькому середовищі, а також швидке і комплексне реагування на зміни умов діяльності машинобудівного підприємства вдосконалювати механізм управління можливо лише шляхом ефективного використання матеріальних та трудових ресурсів.

Однією з ключових областей діяльності машинобудівного підприємства виступає формування оптимальної структури його ресурсів. Проблема нерациональності останніх, наприклад, через заниження необхідного обсягу активів, призводить до зниження ліквідності та нестійкого фінансового стану, порушення технологічного процесу, значного падіння обсягів операцій та отримуваних комерційних ефектів. Завищення необхідного обсягу активів обмежує потенціал капіталовкладень та розширення обсягів операцій. Тому, своєчасна діагностика оптимальної структури витрат машинобудівного підприємства, оцінка якості та збалансованості його ресурсів забезпечує оптимізацію ресурсного потенціалу машинобудівного підприємства в системі управління його діяльністю.

Розробка рекомендацій щодо методів калькулювання витрат сприятиме удосконаленню розрахунку собівартості продукції машинобудівного підприємства, а розробки щодо людських ресурсів забезпечать управління професійним розвитком колективу підприємства, враховуватимуть потреби інноваційного розвитку машинобудування.

Метою науково-дослідної роботи є здійснення оцінки якості та збалансованості матеріальних та трудових ресурсів з метою оптимізації їх використання в системі управління діяльністю машинобудівного підприємства.

Основні завдання науково-дослідної роботи:

1. Проаналізувати вплив виробничої структури машинобудівного підприємства на організацію бухгалтерського обліку.
2. Розробити економічно обґрунтовану класифікацію витрат, в тому числі, статей всіх видів комплексних витрат, для визначення номенклатури статей калькуляційних витрат, здійснення їх планування та контролю.
3. Навести порівняльну характеристику методів калькулювання властивих підприємствам машинобудівного комплексу, розробити методіку калькулювання витрат для удосконалення розрахунку собівартості продукції машинобудівного підприємства.
4. Здійснити аналіз формування, розподілу та використання матеріальних ресурсів та напрямки зниження матеріаломісткості продукції.
5. Здійснити аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та

- напрямки підвищення продуктивності праці.
6. Здійснити аналіз витрат на виробництво продукції, собівартості та реалізації продукції.
 7. Проаналізувати ефективність використання людських ресурсів машинобудівного підприємства з позиції емоційного стану колективу.
 8. Здійснити оцінку реалізації демократичних засад управління персоналом
 9. Визначити критичні точки професійної компетентності та розробити програму розвитку професійної компетентності
 10. Розробити методи та моделі управління людськими ресурсами машинобудівного підприємства.

Пропозиції щодо впровадження результатів науково-дослідної роботи:

- впровадження методики калькулювання витрат сприятиме удосконаленню розрахунку собівартості продукції машинобудівного підприємства; аналізу формування, розподілу й використання матеріальних та трудових ресурсів, що в кінцевому плані виступатиме напрямками зниження матеріаломісткості продукції, підвищення продуктивності праці.
- за результатами роботи планується публікація статей у наукових журналах, виступи з доповідями на всеукраїнських та міжнародних наукових, науково-практичних конференціях і семінарах за умови того, що вони не містять конфіденційної інформації, зміст якої визначає замовник.
- результати можуть бути використані працівниками економічних та бухгалтерських служб підприємства.

8. Діагностика системної стабільності на основі макроекономічних та пруденційних показників (0113U002195)

Науковий керівник: директор ХІБС УБС НБУ (м. Київ), д.е.н., проф. Тридід Олександр Миколайович

Термін виконання: січень 2013 – грудень 2014 р.

Актуальність дослідження. Банківська система України виявилася найбільш вразливою до проявів економічної кризи, яку спричинили процеси глобалізації, та її наслідків. Отримання науково обґрунтованої відповіді на питання, як попередити загрозові події в банківській системі, за допомогою якого інструментарію та на підставі яких показників оцінити стабільність як фінансового сектору в цілому, та банківської системи, зокрема. Це надасть можливість реалізувати конкурентні переваги національних економік та забезпечити більш широкі можливості в стимулюванні економічного зростання.

Залежність України від світового економічного простору виявила неефективність сформованих раніше економічних механізмів раннього оповіщення та попередження фінансових стресів, а також відсутність дієвої методології виявлення й регулювання існуючих дисбалансів на ранніх етапах їх формування. Існуючий досвід свідчить, що орієнтація основних регуляторів фінансової стабільності на реалізацію заходів

макропруденційного нагляду залишає поза увагою певне коло питань, пов'язаних із можливістю оперативного реагування на зміни як внутрішніх, так і зовнішніх дисбалансів.

Це і обумовило актуальність обраного напрямку та доцільність проведення досліджень для розвитку цього питання.

Метою науково-дослідної роботи є розвиток теоретичних аспектів забезпечення системної стабільності, формалізація підходів до забезпечення стабільності банківської системи, а також розробка науково-обґрунтованих рекомендацій щодо використання інструментів регулювання дисбалансів у фінансовому секторі економіки України.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають основними економічними суб'єктами (банками, нефінансовими корпораціями, домогосподарствами, державними регуляторами) у процесі кругообігу фінансових ресурсів та організації банківської діяльності.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні засади формування та удосконалення інструментарію регулювання та діагностики як фінансової стабільності банківської системи, так я фінансового сектору економіки України.

Методи дослідження.

У роботі відповідно до поставлених завдань використано такі методи дослідження:

- теоретичне узагальнення: для вивчення та систематизації існуючих теоретичних підходів до визначення змісту та структурних складових стабільності банківської системи, організаційно-економічного забезпечення та основ моніторингу та інтерпретації системної стабільності на основі індикаторів фінансової стабільності, механізму банківського нагляду, використання кількісних методів діагностики стабільності банківської системи;

- аналіз і синтез: для наведення методичних основ аналізу стабільності банківської системи, диференціації і узагальнення складу факторів формування механізму банківського нагляду;

- фінансовий та економічний аналіз: для розробки методології діагностики фінансового стану та функціонування банку, підходів до оптимізації фінансових показників діяльності банків;

- системний аналіз: для розробки методологічної бази концепції управління фінансовим розвитком банку через систему рейтингування, прогнозування і зовнішніх запозичень

- факторний аналіз: при розробці підходу до інтегрального оцінювання рівня дисбалансів фінансового сектору економіки;

- кореляційний і регресійний аналіз: при встановленні кількісних взаємозв'язків між дисбалансами фінансового сектору економіки та індикаторами макроекономічної динаміки розвитку економіки України;

- імітаційне моделювання: при розробці імпліцитного правила таргетування.

Основні результати.

1. Досягнення безперервного функціонування банків зумовлює важливість виявлення можливих кризових ознак у розвитку банку. При

цьому ключовим положенням щодо визначення кризових ознак у розвитку банків може слугувати фактор часу, з погляду якого розкривається динаміка того або іншого з досліджуваних показників банківської діяльності. Саме фактор часу і було покладено у визначення ковзних оцінок фінансової стабільності банків для розкриття кризових ознак. Серед таких кризових ознак, зокрема, виділено: корельованість кількості часових проміжків з від'ємними значеннями ковзних оцінок фінансової стабільності банку із величиною інтервалу для визначення таких оцінок; різка зміна у відносних оцінках фінансової стабільності банку; наявність спадного тренду ковзних оцінок фінансової стабільності банку на обраному періоді дослідження. Підсумком такого узагальнення стало обґрунтування методичного підходу щодо визначення кризових ознак у розвитку банку.

2. Проаналізовано результативність застосування монетарних інструментів НБУ та відповідність процентної політики НБУ поточним змінам у ВВП та динаміці інфляційних процесів у період формування ДФСЄ України, який дозволив стверджувати що протягом 2006-2008 рр. (континууму наближення до межі фінансової нестабільності) грошово-кредитна політика НБУ була проциклічною, нейтральною та адаптивною до накопичення суттєвих ДФСЄ України.

3. Обґрунтовано доцільність застосування імпліцитних правил таргетування монетарної політики для економіки України, що на відміну від існуючих експліцитних (інструментальних) правил, базується на встановленні статистичних взаємозв'язків між інтегральним показником ДФСЄ, цілями НБУ та монетарним інструментом. На основі апробації даного підходу на прикладі ФСЕ України (за 2002-2012 рр.) встановлено, що запропоноване правило має високі прогностичні властивості, зокрема, одно стандартне відхилення інтегрального індикатора ДФСЄ пояснює 22% від загального рівня флуктуації споживчої інфляції та майже 35% – від флуктуацій реального ВВП.

4. Узагальнення релевантних макропруденційних інструментів та природи виникнення ДФСЄ України дозволило обґрунтувати формування правила для визначення розмірів контрциклічного буфера капіталу в залежності від змін на відповідних фазах циклічного розвитку фінансових відносин. Аналіз економіки України (за 2002-2012 рр.) показав, що формування контрциклічного буфера капіталу повинно було здійснюватися пропорційно накопиченню ДФСЄ (розрахункова база для розрахунку – інтегральний показник ДФСЄ), починаючи з 2005 р. по 2008 р., а його вивільнення – під час фінансового стресу (з кінця 2008 року до початку 2010 року).

Практична цінність результатів.

Методичні та практичні рекомендації щодо узагальнення, використання та формалізації підходів до забезпечення стабільності як фінансового сектору, так і банківської системи, можуть бути використані як працівниками Національного банку України (з питань нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України для розробки нових інструкцій Національного

банку України), так і провідними науковцями, коло наукових інтересів яких зачіпають підняті та проаналізовані в науковій роботі питання.

Впровадження результатів дослідження.

Одержані результати дослідження широко використовуються в навчальному процесі Харківського інституту банківської справи УБС НБУ при викладанні дисциплін: «Гроші та кредит» (тема 14 «Теоретичні засади діяльності комерційних банків», тема 15 «Центральні банки в системі монетарного управління та банківського регулювання»), «Банківські операції» (тема 18. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку), «Центральний банк та грошово-кредитна політика» (тема 7 «Банківський нагляд», тема 9 «Грошово – кредитна політика»), «Банківський нагляд» (тема 4 «Банківський нагляд на основі оцінки ризиків»), «Управління фінансовою стабільністю банку» (тема 1 «Теоретичні основи фінансової стабільності банку», тема 4 «Сучасні умови фінансової стабільності банків», тема 5 «Моделювання системи управління фінансовою стабільністю банків»).

Додатковий ефект від представленої роботи полягає у підвищенні наукової кваліфікації науково-педагогічних працівників як виконавців, так і студентів, які були долучені до досліджень.

Якісний склад учасників.

У виконанні НДР брало участь: 4 – доктори наук, 3 – докторант, 1 – кандидат наук.

Москаленко О.В., Пашова С.М. Фінансова безпека соціально-економічного розвитку держави: сучасні проблеми та стратегічні орієнтири: монографія / за заг. ред. О. В. Чернявської. - Полтава : ПУЕТ, 2012. - 459 с.

У монографії розглянуто сучасний стан і перспективи забезпечення фінансової безпеки соціально-економічного розвитку держави.

Запропоновано практичні рекомендації щодо перспектив забезпечення фінансової безпеки держави основних секторів економіки України: сектора державного управління, сектора фінансових корпорацій, сектора нефінансових корпорацій і сектора домашніх господарств на макро-, мезо- та мікрорівні.

Розраховано на науковців, викладачів вищих навчальних закладів, студентів, аспірантів економічних спеціальностей, а також працівників реального сектора економіки різних рівнів, фахівців державних і регіональних органів управління.

Азаренкова Г.М., Біломістний О.М., Біломістна І.І. Механізм банківського кредитування малого бізнесу в Україні: монографія. - К.: УБС НБУ, 2013. - 171 с.

У монографії представлено теоретичні і методичні результати дослідження, які розв'язують проблему функціонування механізму кредитування малого бізнесу в сучасних умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи. Науково-методичне забезпечення і пропозиції, окремі теоретичні положення, які спрямовані на розв'язання різних аспектів цієї проблеми, доведено до рівня практичних рекомендацій.

У роботі вирішено важливе науково-практичне завдання подальшого теоретичного узагальнення, що проявляється в удосконаленні науково-методичного забезпечення функціонування механізму кредитування малого бізнесу, передусім шляхом удосконалення його організаційно-економічних елементів.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів, а також може бути використана фахівцями різного рівня у практичній діяльності банків.

Костюченко О.Є. Механізм адміністративно-правового регулювання фінансової безпеки в Україні: теоретико-інструментальний аналіз: монографія – К.: УБС НБУ, 2013. – 371 с.

Присвячено аналізу механізму адміністративно-правового регулювання фінансової безпеки в Україні. Розкрито поняття «фінансова безпека» як правового явища і визначено його правову природу. Виділено

правовідносини із забезпечення фінансової безпеки як складову адміністративного права, детально розкрито повноваження суб'єктів названих відносин. Висвітлено шляхи їх адміністративно-правової протидії ключовим загрозам фінансовій безпеці в Україні тощо.

Розраховано на наукових і практичних працівників, викладачів, аспірантів, студентів, а також широкого кола осіб, яких цікавлять проблеми адміністративного права взагалі та фінансової безпеки зокрема.

О.М. Тридід, Н.В. Ізюмцева, М.І. Гойхман, О.Б. Швидка
Організаційні аспекти підвищення конкурентоспроможності банку: монографія –Київ: УБС НБУ, 2013. – 173 с.

З метою розкриття актуальних питань функціонування сучасного банку в монографії розглянуто деякі організаційні аспекти підвищення конкурентоспроможності, які пов'язані з моделюванням діяльності банку, визначенням чисельності персоналу, формуванням корпоративної культури як умови забезпечення результативної мотивації персоналу, використанням комплексної системи оцінки персоналу, вирішенням проблем кадрової політики банку.

Монографія є корисною для студентів-магістрів напрямку «Економіка і підприємництво», студентів інших економіко-управлінських спеціальностей, а також для управлінців-практиків, державних службовців.

Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи України
монографія / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, професора О.М. Тридіда,
д-ра екон. наук, професора Г.М. Азаренкової. – К. : УБС НБУ, 2013. –
330 с.

У монографії систематизовано наукові доробки авторів-учасників I Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». Розкриваються основні теоретико-методологічні засади та практичні рекомендації щодо розвитку фінансово-кредитної діяльності в Україні.

Монографія розрахована на широке коло читачів : викладачів , аспірантів, студентів, всіх, хто цікавиться проблемами розвитку фінансово-кредитної системи України.

Г. М. Азаренкова, Р. О. Піскунов. М. І. Гойхман. Антикризове регулювання руху грошових потоків суб'єктів господарювання : монографія– К. : УБС НБУ, 2014. – 263 с.

В дослідженні уточнено зміст поняття «фінансовий ризик» і «грошовий потік», як складових системи антикризового регулювання руху грошових потоків. Систематизовано класифікаційні ознаки фінансових ризиків, які впливають на величину грошового потоку та означено інструментарій антикризового регулювання руху грошових потоків. Діагностовано рівень фінансового ризику банківського сектора за допомогою системи індикаторів ефективності грошового

потоків. Визначено граничні параметри антикризового регулювання руху грошових потоків контрагентів банку за допомогою методів фінансового аналізу. Розроблені рекомендації з удосконалення антикризового регулювання руху грошових потоків суб'єктів господарювання.

Монографія орієнтована на науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, а також пропонується до використання фахівцями різних рівнів у практичній діяльності банків.

Давидюк Т.В. Соціально-економічні аспекти управління фінансами в умовах розвитку ринкових відносин: колективна монографія/ за ред. О.Г. Череп./- Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2013.- 282 с.

Монографія присвячена актуальним питанням соціально-економічного управління фінансами в умовах розвитку ринкових відносин: досліджено проблеми та запропоновано шляхи їх вирішення на основі інноваційно-інвестиційної складової.

Для науковців, підприємців, викладачів, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

Трийд О.М., Азаренкова Г.М., Біломістний О.М., Біломістна І.І., Губарєва І.О., Орехова К.В. Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: монографія. – К.:УБС НБУ, 2014.- 192 с.

У монографії вирішено важливе науково-практичне завдання щодо розвитку теоретичних положень, наукового обґрунтування та розроблення методичних підходів щодо формування та забезпечення економічної безпеки держави, регіону, підприємства.

Теоретичні положення та методичні підходи, які викладені в монографії, поглиблюють і розширюють коло досліджень сучасної економічної науки з проблем формування та забезпечення економічної безпеки держави, регіону, підприємства. Оскільки вони дозволять підвищити ефективність державного регулювання економічної безпеки регіонів країни за рахунок зниження тінізації їх економіки та забезпечити фінансову безпеку суб'єктів господарювання в сучасних умовах господарювання.

Монографія орієнтована на науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів, а також може бути використана економістами, фінансовими аналітиками, фінансовими менеджерами.

Жихор О.Б. Просторовий потенціал соціально-економічного розвитку регіону та його оцінка в контексті формування і реалізації інноваційної політики/ Жихор О.Б., Баранова В.В., Тимченко М.В.// Інновації у маркетингу і менеджменті: монографія за заг. ред. д.е.н., професора С.М. Ілляшенка. – Суми, 2013. – 616 с.

В монографії досліджені проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України. Изложены концептуальной основы и теоретико-

методические подходы к выбору траекторий инновационного развития на разных уровнях обобщения.

Усовершенствованы существующие и предложены новые инструменты и методы маркетинга и менеджмента инноваций. Раскрыты отраслевые особенности их применения.

Економічна та інформаційна безпека суб'єктів господарювання : сучасний стан та тенденції розвитку : монографія / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, професора Смовженко Т.С., д-ра екон. наук, професора Кузнецової А.Я., д-ра екон. наук, професора Барановського О.І., д-ра екон. наук, професора О.М. Тридіда, д-ра екон. наук, професора Г.М. Азаренкової та ін. – К. : УБС НБУ, 2014. – 330 с.

У монографії систематизовано результати наукових досліджень авторів, що працюють у сфері економічної, фінансової та інформаційної безпеки суб'єктів господарювання. Розкриваються основні теоретичні, методологічні та практичні засади й рекомендації щодо забезпечення економічної та інформаційної безпеки в цілому та її складових, а також у науковому обґрунтуванні використання певних методів і засобів забезпечення функціонування, розвитку, управління та ставлення різних організаційних структур в Україні.

Монографія розрахована на широке коло читачів : викладачів, фахівців, спеціалістів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами розвитку економічної та інформаційної безпеки, її сучасним станом та тенденціями в Україні.

Дубницький В.Ю., Кобилін А.М., Шубіна С.В., Юрченко В.П. (у співавторстві). Розв'язання зворотних економічних задач в системі стратегічного аналізу результатів діяльності підприємства// Актуальні проблеми економічної кібернетики: колективна монографія (випуск 2)/ за ред. О.Ю. Чубукової, Н.В. Геселевої. – К., 2014.- 240 с.

У монографії розглядаються теоретичні та практичні проблеми економічної кібернетики, а також питання освіти в Україні. Обґрунтовується кібернетичний підхід до вивчення економіки, що дає змогу по-новому оцінювати специфіку функціонування економічних систем, аналізувати зв'язки між їхніми елементами, розвивати інструментарій для управління господарськими процесами на всіх рівнях ієрархії. Підкреслюється, що в умовах економіки вищих технологічних укладів роль знань та когнітивних технологій стає вирішальною, а зростання обсягів інформації, що потребує переробки, відбувається небаченими темпами. Розкриті особливості застосування кількісних методів та моделювання в ході прийняття управлінських рішень, Також приділено увагу одному з важливих завдань кібернетики розробці інформаційних технологій підтримки прийняття рішень у різних сферах людської діяльності.

Для викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, а також усіх, хто займається або цікавиться проблемами економічної кібернетики.

Кавун С. В. Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект. Монографія – Харків, 2014. – 318 с.

Подано теоретичний та практичний матеріал, що описує теоретичний, методологічний і практичний апарат з сучасних проблем економічної безпеки у інформаційному аспекті й містить наукові рішення для аналізу та дослідження економічної безпеки на мікро-, мезо- і макрорівні при веденні сучасного бізнесу. Розкрито теоретичне обґрунтування, а також методологічні та методичні рекомендації щодо планування та організації економічної безпеки на підприємстві та її інформаційно-аналітичне забезпечення.

Рекомендовано для аспірантів, наукових робітників і студентів в економічній, технічній та виробничій областях, а також спеціалісти з економічної безпеки підприємств різних форм власності, які спеціалізуються в області використання та впровадження нових інформаційних технологій у різних сферах діяльності.

Козаченко Г.В., Кавун С.В. GR та PR менеджмент в контексті економічної безпеки: Монографія / за ред. проф. Мігус І.П. – Черкаси: ІІІ Чабаненко Ю.А. – Черкаси, 2014. - 376 с.

Монографія присвячена теоретико-методологічним та практичним основам організації державного регулювання та публічних взаємовідносин суб'єктів господарської діяльності з іншими суб'єктами в контексті економічної безпеки. Монографія розрахована на широке коло читачів, зокрема менеджерів з управління персоналом, безпекознавців, керівників підприємств, а також викладачів, аспірантів та студентів напрямів підготовки «Економіка і підприємництво», «Менеджмент організацій та адміністрування» та «Управління фінансово-економічною безпекою» всіх форм навчання.

Монографія є колективною працею, в якій досліджено сучасні підходи до державного та недержавного регулювання питань економічної безпеки держави, регіонів та окремих суб'єктів господарської діяльності.

Монографія має не лише наукову, а й практичну цінність, та представляє інтерес для спеціалістів-практиків, які займаються вивченням даної проблеми, науковців, викладачів та студентів. Отримані результати допоможуть компаніям, які планують вдосконалювати свій менеджменту та формувати власну систему економічної безпеки.

Погореленко Н.П., Сидоренко О.М., Азаренкова Г.М., Головка О.Г., Ільговська Г.В. (у співавторстві). Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки: колективна монографія // за ред. В.В. Глуценка.- Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 384 с.

Особливий стан фінансово-господарчої діяльності, при досягненні якого усі загрози та ризики можуть бути компенсовані та не мають руйнівного впливу на фінансове положення суб'єктів господарювання, прямо залежить від стану їх фінансового потенціалу. Важливим аспектом у досягненні високого рівня фінансової безпеки є державне регулювання. Піклування держави про дотримання норм безпечного господарювання вимагає розробки належного інструментарію діагностики та механізмів забезпечення регуляторних заходів.

Для науковців, державних службовців, викладачів, аспірантів, студентів та усіх зацікавлених проблематикою розвитку фінансово-економічної безпеки.

Орхова К.В. (у співавторстві). Конкурентні переваги в системі забезпечення фінансової безпеки підприємств / Теоретичні та прикладні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств: колективна монографія у 4 т. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О.А. Паршиной.- Д, 2013.- 334 с.

В роботі вирішена проблема щодо визначення поняття «фінансові переваги підприємства» та встановлення їх місця та ролі в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства. Система забезпечення фінансової безпеки підприємства представляє собою сукупність ієрархічно взаємопов'язаних функціональних елементів, спрямованих на досягнення певного рівня фінансової безпеки, його підтримання та зміцнення в межах певного часового інтервалу в умовах постійної зміни зовнішнього та внутрішнього середовищ, внаслідок досягнення, підтримання та зміцнення певних рівнів фінансової надійності, фінансової стійкості, фінансової стабільності та фінансових переваг. Фінансова перевага – це позитивна відмінність підприємства від конкурентів на ринку, яка вимірюється кількісними і якісними показниками про фінансово-господарську діяльність. Складовими системи забезпечення фінансової безпеки підприємства є: підсистема забезпечення фінансових переваг, підсистема забезпечення фінансової стабільності, підсистема забезпечення фінансової надійності, підсистема забезпечення фінансової стійкості.

Азаренкова Г.М., Головка Е.Г., Пономаренко В.А. Финансовая стабильность компании. Сущность и механизм обеспечения: монография.- LAP LAMBERT Academic Publishing ist ein Imprint der OmniScriptum GmbH & Co. KG Heinrich-Bocking-Str. 6-8, 66121 Saarbrücken, Deutschland, 2014.- 89 с.

В условиях глобализации современной экономики успешность деятельности субъектов хозяйствования зависит, прежде всего, от уровня их стабильности, т.е. способности не поддаваться влиянию изменчивых процессов общественно-экономического характера.

Рассчитана для студентов, аспирантов, преподавателей, практических работников в сфере финансов, бизнесменов.

Нижегородцев Р.М., Горидько Н.П., Шкодина И.В.
Институциональные основы теории финансов: современные подходы: монография.- М, 2014.- 220 с.

Монография посвящена исследованию ключевых институциональных проблем, связанных с функционированием финансовой сферы и касающихся как макроэкономических аспектов, так и микроэкономических проблем (поведение агентов, принятие решений, логика их экономического выбора).

Теоретические построения в работе подкрепляются эконометрическим анализом. Предлагаются рекомендации, направленные на оздоровление экономической динамики макросистем России и Украины.

Для научных работников, преподавателей вузов, специалистов в области институциональной экономики, моделирования и прогнозирования экономических процессов и систем, теории финансов..

1. «Програмна система для розв'язання зворотних задач економічного факторного аналізу» (Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір, №54304, від 28.03.2014 р.)

Автори: к.т.н., ст. наук.співр. Дубницький В.Ю., к.т.н., доц.Кобилін А.М.